

OPINNÄYTETYÖ

Pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittäminen Vantaan ammattiopisto Variassa

Nina Ritalahti

Yhteisöpedagogi
(210 op)

2/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi

Tekijä: Nina Ritalahti

Opinnäytetyön nimi: Pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittäminen Vantaan ammattiopisto Variassa

Sivumäärä: 45 ja 10 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Sirpa Ali-Melkkilä

Työn tilaaja(t): Vantaan ammattiopisto Varia

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Vantaan ammattiopisto Varian pintakäsittelyalan omaa tutortoimintaa luomalla Teams-alustalle perehdytysmateriaali tutortoimintaan opiskelijalle ja vastuopettajalle sekä työnohjaajalle.

Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluina syyskuun 2023 aikana. Haastatteluihin osallistui kaksi pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana ollutta opiskelijaa ja kaksi ammattiopettajaa. Pääkysymyksillä kartoitettiin kokemuksia pintakäsittelyalan tutortoiminnasta, tutoreiden tehtävistä, motivaatiosta osallistua toimintaan ja tuen tarpeista toiminnan laadukkaaseen toteutuksen takaamiseksi. Haastatteluaineistosta nousi kehityskohtia, joita hyödynnettiin opinnäytetyön tuotoksessa. Aineistot litteroitiin, jonka jälkeen se analysoitiin teemoittelemalla. Analyysin pääkohdiksi nousivat tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla, motivaatio ja sitouttaminen sekä pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittäminen.

Työn tuloksena saatiin arvokasta tietoa pintakäsittelyalan tutortoiminnan nykytilasta ja kehittämiskohteista. Tulosten mukaan pintakäsittelyalan tutortoiminnan käytännön työtehtävät ovat selkeitä ja toimivia, mutta toiminnan struktuuriin kuten suunnitteluun ja suunnitelmissa pysymiseen sekä riittävään tukeen ja ohjaukseen kaivattiin lisää panostusta. Pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana olevat henkilöt kokivat toiminnan merkityksellisenä yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäjänä ja kokivat saavansa toiminnassa mukana olemisesta myös itse paljon hyvää mieltä ja taitoja tulevaisuuden työelämää varten.

Työn lopputuloksena saatiin konkreettisia kehitysehdotuksia, joiden pohjalta luotiin Teamsiin oma tutoreiden tiimi. Alustalle luotiin perehdytysmateriaali tuleville tutoreille, jossa käytiin läpi tiiviisti mitä tutortoiminta on, millainen on hyvä tutor, tutoreiden tehtävät ja yleisesti opintojakson suorittamisesta. Tutoreiden käyttöön tuli muistiinpano- ja suunnittelualustat tukemaan toiminnan suunnittelua ja tulevaisuuden uusien tutoreiden työn helpottamiseksi. Vastuopettajille tuli oma materiaali, jossa tuotiin esille tiiviisti mitä asioita on hyvä ottaa huomioon tutortoimintaa omalla alalla suunniteltaessa, miten opintojakso suoritetaan opiskelijan näkökulmasta ja miten arviointi tapahtuu. Lisäksi alustalla on tutortoiminnan vuosikello ja palautelomake tutortoiminnan onnistumisen ja kehittämiskohteiden kartoittamiseksi.

Asiasanat: tutortoiminta, vertaisohjaus, osallisuus, motivaatio

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator (Bachelor)

Author: Nina Ritalahti

Title: Development of tutoring activities in the field of surface treatment in Vantaa Vocational College Varia

Number of Pages: 45 and 10 attachment pages

Supervisor(s): Sirpa Ali-Melkkilä

Commissioned by: Vantaa Vocational College Varia

The purpose of the thesis was to enhance Vantaa Vocational College Varia's surface treatment sector's own tutoring activities by creating digital onboarding materials on the Teams platform for both tutors and professional educators.

Data collection for the thesis was conducted through semi-structured thematic interviews in September 2023. Four participants, including students and professional teachers involved in the surface treatment sector's tutoring, took part in the interviews. The main questions aimed to explore experiences with surface treatment tutoring, tutor tasks, motivation to participate in the activities, and support needs to ensure the high-quality implementation of the program. Development areas were identified from the interview data and utilized in the thesis. The data was transcribed and analyzed through thematic analysis. The main themes that emerged from the analysis were the significance of tutoring in the surface treatment sector, motivation and commitment, and the development of surface treatment tutoring.

The results provided valuable information about the current state and areas for improvement in surface treatment tutoring. According to the findings, the practical tasks of surface treatment tutoring are clear and effective, but there is a need for additional focus on the structure of the activities, such as planning and adherence to plans, as well as sufficient support and guidance.

Those involved in surface treatment tutoring perceived the activities as meaningful promoters of community and participation. They also reported gaining personal satisfaction and skills for future employment through their involvement.

As a result of the thesis, concrete development suggestions were obtained, leading to the creation of a dedicated team for tutors on Teams. On this platform, orientation materials were compiled, covering the essentials of tutoring, the characteristics of a good tutor, tutor tasks, and general completion of the course. Note-taking and planning platforms were made available to tutors to support activity planning and facilitate the work of future tutors. Separate materials were provided for professional educators, highlighting considerations when planning tutoring in their field, student perspectives on course completion, and the assessment process. Additionally, a tutoring activity calendar and feedback form were developed to assess the success and areas for improvement in tutoring activities.

Keywords: tutoring, peer mentoring, participation, motivation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	VANTAAN AMMATTIOPISTO VARIA	10
	2.1 Opiskelijatoiminta ammatillisessa oppilaitoksessa.....	11
	2.2 Tutortoiminnan nykytila Variassa.....	12
	2.3 Tutortoiminnan nykytila pintakäsittelyalalla	13
	2.4 Tutortoiminta	15
	2.5 Yhteiskunnallinen näkökulma	16
	2.6 Oppilaitoksen näkökulma	17
	2.7 Opiskelijoiden ja tutoreiden näkökulma	19
3	VERTAISTUTOROINTI OSANA OPISKELIJAN OHJAUSTA	21
	3.1 Vertaisohjaus	21
	3.2 Osallisuus.....	23
	3.3 Motivaatio.....	25
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	27
	4.1 Laadullinen tutkimus	27
	4.2 Puolistrukturoitu haastattelu	28
	4.3 Aineiston analyysi.....	30
5	TULOKSET	34
	5.1 Tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla	34
	5.2 Motivaatio ja sitouttaminen	35
	5.3 Toiminnan kehittäminen	36

5.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	39
5.5 Tutkimusetiikka	40
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEITTÄMISEHDOTUKSET	42
6.1 Tutortoiminnan tilanne pintakäsittelyalalla tutkimuksen mukaan	42
6.2 Tuotoksen kuvaus	43
6.3 Tilaaajan kommentit	48
6.4 Kehittämisisideoita	49
7 LOPUKSI	51
LÄHTEET	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijoiden keskeytykset ovat lisääntyneet. Jokainen keskeyttänyt opiskelija vaikuttaa oppilaitoksen rahoitukseen. Keskeyttämisten ehkäiseminen vähentää nuorten syrjäytymisvaaraa. Koulupoissaolojen syyksi nousevat usein elämäntilanteeseen ja elämänhallintaan liittävät haasteet. (Mäkelä 2020.)

Ammatillisen koulutuksen tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan onnistunutta opintoihin kiinnittymistä. Opiskelija kiinnittyy opiskeluun yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Vastuu opiskelijan kiinnittymisestä on opiskelijan lisäksi koko opiskeluyhteisöllä, opetushenkilökunnalla, hallinnolla jne. Niittylahti ym. ovat tutkineet opintoihin kiinnittymistä ammatillisissa opinnoissa ja kiinnittymistä tukeviksi tekijöiksi erityisesti opintojen alussa nousivat osallisuus, kavereiden olemassaolo ja tuki, koettu turvallisuus, ajan antaminen kasvulle ja realistiset odotukset tulevaisuudesta. (Mäkelä 2020.)

Yksilötasolla kiinnittymistä tukivat esimerkiksi opiskelijan realistiset odotukset, itsetuntemus ja opiskelutaidot. Perheen tuki korostui ensimmäisenä opiskeluvuotena, jolloin huoltajien tuki alhaisen motivaation nostamisessa koettiin merkittävästi. Jos nuoren tukena ei ole aktiivisesti perhettä niin näiden opiskelijoiden tunnistaminen ja heidän opintojen ja elämänhallinnan taitojen tukeminen oppilaitoksen puolelta on tärkeää. Yhteisötasolla kiinnittymistä tukivat joustavat oppimista ja osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä tukevat oppimisympäristöt, yhteisöllisyyteen kannustava toimintakulttuuri, tuki ja ohjaus sekä luokkakaverit. (Mäkelä 2020.)

Tutortoiminnalla on pyritty tukemaan opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja näin kiinnittymistä opintoihin. Nuorille kavereiden olemassaolo ja tuki ovat ensiarvoisen tärkeää. Siirtymävaihe peruskoulusta toiselle asteelle on murrosvaihe nuoren elämässä, jossa omat kaveriporukat erkanevat, kun nuoret siirtyvät opiskelemaan kukin tahoilleen. Tutortoiminnalla voidaan tukea uuden opiskeluryhmän muodostumista ja uusien kavereiden saamista samalla kun tarjotaan tukea, joka helpottaa opintojen alkua sekä vähentää keskeytyksien riskiä. Tutortoimintaa ja sen merkitystä on tutkittu paljon ja esimerkiksi Susanna Ågren (2014) on tehnyt selvityksen ammatillisen oppilaitoksen henkilökunnalle liittyen tutortoimintaan ja sen muotoihin oppilaitoksissa. Lisäksi tahot kuten SAKKI ry (Suomen ammattiin opiskelevien liitto) ja SAKU Ry:n (Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto) ovat tehneet erilaisia tutoroppaita kaikkien toimijoiden vapaasti saataville sähköisessä muodossa.

Vantaan ammattiopisto Variassa Hiekkaharjun toimipisteellä tutortoiminta on ollut oppilaitostasoista. Tutorit ovat osallistuneet esimerkiksi oppilaitoksen tapahtumien suunnitteluun, avoimien ovien vieraiden kierrätykseen sekä muihin oppilaitoksen edustustehtäviin. Koronan vaikutus tutortoimintaan on selvästi nähtävissä. Tutortoiminta on Hiekkaharjun toimipisteellä ollut vähäistä, eikä nuoria ole kiinnostanut samalla tavalla osallistua vaikuttamistoimintaan. Hiekkaharjun toimipisteellä ei ole ollut aktiivisesti toimivaa tutortoiminnan markkinointia sillä tutortoiminnasta on puuttunut ohjaava opettaja. Markkinoinnin puute on aiheuttanut sen, ettei opiskelijat hakeudu opintojakson pariin ja tämä puolestaan sen, että tutorkoulutusta ei ole järjestetty.

Tutortoimintaa oppilaitostasolla Hiekkaharjussa ollaan käynnistämässä jälleen. Opiskelija osallistujana ja vaikuttajana opintojakson toteutussuunnitelmaa päivitettiin monialaisella työryhmällä keväällä 2023. Uuden toteutussuunnitelman myötä opiskelijan on entistä helpompaa ja kannattavampaa osallistua opintojaksolle, sillä hän voi tehdä osia halutessaan kaikista vaikuttajatoiminnan toiminnoista ja kerryttää näin osaamista ja opintopisteitä helposti. Toiminta on jaoteltu tutortoimintaan, opiskelijakuntatoimintaan, vapaaehtoistoimintaan ja muun yhteisön toimintaan (esim. vpk, isostoiminta). Toteutussuunnitelman päivityksen yhteydessä kehitettiin opintojen digitaalista oppimisalustaa it'slearningia. Sinne lisättiin uutena kohtana tutortoiminnan tehtäviin ”uusien opiskelijoiden perehdytys” jota pintakäsittelyalan tutorit tekevät.

Pintakäsittelyalalla tunnustetaan tutortoiminnan merkitys uusien opiskelijoiden ryhmäytymisessä ja kiinnittymisessä opintoihin. Tämän vuoksi pintakäsittelyalalla on toteutettu omaa tutortoimintaa vuodesta 2021. Omassa roolissani työnohjaajana ja yhteisöpedagogi opiskelijana olen ollut mukana käynnistämässä ja ylläpitämässä toimintaa. Pintakäsittelyalalla tutoropiskelijat ovat mukana vastaanottamassa uusia opiskelijoita ja mukana kaikessa alun toiminnassa ja uusien perehdytyksessä.

Vantaan ammattiopisto Varia on iso oppilaitos, jolla on monta toimipistettä. Yksin jo Hiekkaharjun toimipiste sisältää useita eri aloja, joilla kaikilla on omanlaisensa kuviot. Opinnäytetyön kehitystehtävä on rajattu koskemaan vain pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittämistä, sillä on erittäin haastavaa luoda yhtä mallia, joka sopisi kaikille opinnäytetyön laajuuden puitteissa.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää pintakäsittelyalan tutortoimintaa edelleen luomalla perehdytysmateriaali toimintaan, jolloin ei olla riippuvaisia oppilaitoksen tutorkoulutuksesta. Tavoitteena on myös strukturoida toimintaa kaikille osapuolille selkeäksi kokonaisuudeksi ja kirkastaa pintakäsittelyalan tutoreiden tehtäviä. Materiaalia työstäessä on ajateltu myös sen helppoa jakoa ja soveltamista muille Varian opintoaloille. Jokainen ala voi muokata toiminnan omannäköisekseen, mutta tyhjästä ei tarvitsisi lähteä. Ammatillisilla vastuuopettajilla ei ole tutortoimintaan resursseja. Tämän vuoksi valmiiksi luotu malli, jolla on vain vähän vastuuopettajaa työllistävä vaikutus voisi olla suuri apu muille aloille hyödynnettäväksi oppilaitostasolla.

Tutortoiminnan merkitystä oppilaitoksen, yhteiskunnan ja opiskelijan näkökulmasta on avattu laajemmin pääluvussa kaksi, jossa käydään läpi ammatillisen oppilaitoksen velvoitteita opiskelijoiden osallisuuden ja vaikuttamistoiminnan tukemisessa. Kolmannessa pääluvussa esittelen tietopohjan, joka muodostuu vertaisohjauksen, motivaation ja osallisuuden käsitteistä sekä teorioista. Neljännessä luvussa kerron työn tekemisen vaiheista ja käyttämästäni laadullisen tutkimuksen menetelmästä sekä esittelen tehtyjen teemahaastatteluiden analysointia. Tulokset esittelen pääluvussa viisi, jonka jälkeen olen tehnyt johtopäätöksiä ja kehitysehdotuksia oppilaitoksen tutortoiminnan edelleen kehittämiseen pääluvussa kuusi.

Oppilaitokset ovat yleistyneet nuorisotyön ja yhteisöpedagogin työkenttänä. Yhteisöpedagogina ja nuorisotyön ammattilaisena näen tämän tärkeänä mahdollistajana nuorten osallisuuden paremmalle tukemiselle. Yhteisöpedagogin koulutuksen ja ammattiosaamisen keskiössä olevat yhteisöllinen, pedagoginen ja yhteiskunnallinen osaaminen edustavat juuri sitä osaamista jota oppilaitoksissa tänä päivänä kipeästi kaivataan opetuksen tueksi, peruskoulusta korkeakouluun saakka.

Omat havaintoni oppilaitostyössä ovat opiskelijoiden lisääntynyt tarve tuelle elämänhallintataidoissa, itsetuntemuksessa ja omassa kasvussa sekä opiskelutaidoissa. Ammattiopettajien ensisijainen tehtävä on opettaa ja valmistaa opiskelijoita ammattiin ja työelämään, muun kasvatustehtävän ohessa. Yhteisöpedagogin rooli nuorisotyön osajana on erilainen kuten myös auktoriteettiasema. Yhteisöpedagogin osaamisen ytimessä on toimia tukemassa juuri niissä haasteissa, joita nuorilla on elämässään ja opinnoissaan, nuorisotyöllisellä otteella.

Yhteisöpedagogin rooli tutortoiminnan ja osallisuuden tukemisessa on ollut itselleni tärkeä ja yhteisöpedagogin osaamisen ydintä. Toivon, että voin tuoda tutortoiminnan merkityksen tärkeyttä entistä enemmän näkyväksi oppilaitostasolla ja mahdollisesti saada muutkin alat näkemään tutortoiminnan potentiaalin omalla alallaan keskeytyksien ehkäisijänä ja työkaluna tukemassa opiskelijoiden kiinnittymisenä oppilaitokseen.

2 VANTAAN AMMATTIOPISTO VARIA

Vantaan ammattiopisto Varia koostuu neljästä eri toimipisteestä sekä yrityspalvelukeskuksesta. Variassa on yhteensä noin 3800 opiskelijaa, joista 2700 on nuoriso-opiskelijoita ja 1100 aikuisopiskelijoita (Varia 2023a). Variassa järjestetään ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintokoulutusta, erikoisammattitutkintokoulutusta ja oppisomiskoulutusta. Lisäksi järjestetään lisäkoulutusta, joka ei johda tutkintoon eli osatutkintoja.

Variassa on monia eri ammattialoja: autoala, lentokoneasennus, logistiikka, hius- ja kauneudenhoitoala, ravintola- ja cateringala, puhtaus- ja kiinteistöpalveluala, kone- ja tuotantotekniikka ala, media-ala, pintakäsittelyala, sisustusala, rakennusala, sähkö- ja automaatioala, talotekniikka-ala, sosiaali- ja terveystieteiden ala, elintarvikeala, matkailuala ja turvallisuusala (Varia 2023f). Variassa tehdään yhteistyötä tiiviisti eri toimijoiden kanssa. Näitä ovat pääosassa yksityiset yritykset, joihin opiskelijat lähtevät koulutussopimusjaksolle tai oppisopimusjaksolle käytännön töihin. Variassa on erikseen koulutuksen tukipalveluita tarjoava yrityspalvelukeskus Leija, joka palvelee kaikkia Varian neljää toimipistettä. Leija vastaa perustutkinnoista, ammattitutkinnoista, erikoisammattitutkinnoista ja eitutkintotavoitteisesta lisäkoulutuksesta ja niiden koordinoimisesta työelämän ja opiston välillä. (Varia 2023 g.)

Suurin osa ammattioppilaitosten rahoituksesta tulee valtiolta tai muilta julkisilta tahoilta. Valtio tukee ammatillista koulutusta osana koulutuspolitiikkaansa, ja tämä rahoitus kattaa esimerkiksi opetushenkilöstön palkat, opetusmateriaalit, tilakustannukset ja muut oppimisympäristön tarpeet. Lisäksi ammattioppilaitokset voivat saada rahoitusta esimerkiksi opiskelijamäärien perusteella. Rahoitus koostuu perusrahoituksesta, joka määräytyy tavoitteellisista opiskelijavuosista, Opiskelijavuodet kertyvät läsnä olevista opiskelijoista. Rahoituksesta 20 % koostuu suoritusrajoituksesta, eli suoritetuista tutkinnoista ja tutkinnonosista. 10 % koostuu vaikuttavuusrahoituksesta, joka tulee opiskelijoiden työllistymisestä, siirtymisestä jatko-opiskeluihin sekä saadusta työelämän palautteesta. Oppilaitokset voivat myös solmia kumppanuuksia yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa, mikä voi tuoda lisärahoitusta erilaisten hankkeiden tai yhteistyöohjelmien kautta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023.)

Varia on iso oppilaitos usealla toimispisteellä ja ammattialalla, ja siksi yhtä mallia, joka sopii kaikille, olisi ollut mahdotonta toteuttaa tämän opinnäytetyön puitteissa. Tässä työssä tarkastellaan Hiekkaharjun toimipisteessä toimivaa pintakäsittelyalaa ja sen tutortoimintaa.

2.1 Opiskelijatoiminta ammatillisessa oppilaitoksessa

Laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa koulutuksen järjestäjiä varmistamaan opiskelijoille mahdollisuuden vaikuttaa koulutuksen järjestäjien toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskeviin ja heidän asemaansa vaikuttaviin päätösten tekemiseen. Myös opiskelijakunnasta säädetään laissa. Oppilaitoksella on sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta, jonka tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää koulutuksen järjestäjän ja opiskelijoiden välistä yhteistyötä. (FINLEX 531/2017/106 §.)

Toiminnalle tulee turvata toimintaedellytykset ja koulutuksen järjestäjän tulee myös muilla tavoin varmistaa mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan, kehittämiseen ja opiskelijoihin vaikuttaviin päätöksiin sekä koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille käytössä olevista vaikuttamis- ja osallistumistavoista. Vanhan lain pykälässä (1998/630, 36§) kuvattiin opiskelijakuntien tehtäviä kattavammin niin, että niiden tarkoitus on osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen ja kriittiseen kansalaisuuteen sekä edellytettiin toiminnan suunnittelemista niin että se sisältyy opetussuunnitelmaan ja muihin siihen perustuviin suunnitelmiin sen osana tai yhteydessä. Uuden lain myötä edellä mainittua ei edellytetä, vaikkakin koulutuksen järjestäjät voivat laatia toteussuunnitelman järjestämäänsä koulutusta varten, kuten Variassa tehdään. (Jauhola & Kortelainen 2018, 13.)

Opiskelijatoiminta voi olla osallistumista opiskelijakuntahallitukseen, osallistumista tutortoimintaan tai osallistumista muihin oppilaitoksen osallisuutta ja vaikuttavuutta lisääviin toimintoihin. Kevään 2014 aikana toteutetussa Mannerheimin Lastensuojeluliiton, SAKU Ry:n ja SAKKI ry:n Yhtenäisyyttä tutortoimintaan -hankkeen tutortoiminnan kyselyssä kartoitettiin näkemyksiä tutortoiminnan merkityksestä ammattioppilaitoksissa. Tuloksista selvisi, että tutortoiminnan merkitys oppilaitoksen hyvinvoinnin edistämisessä tunnustetaan ja sitä ollaan valmiita kehittämään, joskin käytännön tasolla toteuttamiseen ei aina löydy tahtotilaa tai resursseja. Isot oppilaitoskoot ja useat toimipisteet ja niiden välimatkat luovat myös käytännön haasteita. Myös se, ettei yhteisöllisyys ja sen kehittäminen välttämättä integroidu muuhun opetukseen tuo mukanaan haasteita toiminnan kehittämiseksi. Oppilaitokselta tutortoiminnan ylläpito vaatii riittävän tuen ja resurssit, jotka voidaan turvata johdonmukaisella suunnittelulla. (Ågren 2014, 2, 4, 6–7.)

2.2 Tutortoiminnan nykytila Variassa

Variassa opiskelijat voivat osallistua oppilaitoksen toimintaan liittyvään kehittämistyöhön opiskelutöidensä kautta tai yhdessä kootun opiskelijaryhmän kautta. Opiskelija voi osallistua työryhmiin opiskelijajäsenenä. Työryhmissä verkostoidutaan kansainvälisesti ja kansallisesti osallistumalla ideoimiseen ja oppimiseen muiden oppilaitosten kanssa. Varian Task Force-toiminnassa opiskelijat toteuttavat Variassa opiskeltaviin aloihin liittyviä pieniä merkityksellisiä hyviä tekoja vantaalaisille toimijoille ja yksityishenkilöille. (Varia 2023 c.)

Omalla toimipisteellään opiskelijat voivat asettua ehdolle kerran vuodessa pidettäviin opiskelijakuntahallituksen vaaleihin, joissa Varian opiskelijat valitsevat keskuudestaan edustajat opiskelijakuntahallitukseen. Muutama opiskelija valitaan edustamaan esimerkiksi Varian hyvinvointiryhmiin. Lisäksi opiskelijat pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan ryhmäedustajan toimen kautta. Ryhmäedustaja on opiskelijaryhmän valitsema luottamushenkilö, joka toimii yhdyshenkilönä opettajien ja muun henkilöstön kanssa asioinnissa. Hän voi osallistua kokouksiin ja välittää tietoa tärkeistä asioista ryhmän ja oppilaitoksen henkilökunnan välillä. (Varia 2023 c.)

Yhteisöllisyyttä ja toiminnan kehittämistä pääsee toteuttamaan aktiivisimmin Variassa tutortoiminnan kautta. Tutorit mm. opastavat uusia opiskelijoita ja järjestävät ryhmäytyspäiviä. Lisäksi tutoreita kutsutaan vastaamaan kyselyihin oppilaitostasolla sekä kaupungin kehittämisasioissa. Varian yhteisten tutkinnonosien valinnainen opinto opiskelija osallistujana ja vaikuttajana (1, 2,3,6 tai 9 osaamispistettä) pitää sisällään vapaaehtoistyön, tutortoiminnan, opiskelijakuntatoimintaan osallistumisen tai muun yhteisön toimintaan osallistumisen oppilaitoksessa tai sen ulkopuolella. Yksi osaamispiste vastaa noin 12 tuntia, mutta tarkoituksena on tuntien sijaan tarkastella hankittua osaamista osaamistavoitteiden mukaisesti. (Varia 2023 c.)

Uutta toteutussuunnitelmaa työstettiin keväällä 2023 monialaisen työryhmän kanssa, johon osallistuin tutortoiminnassa mukana olleen työnohjaajan ja opinnäytetyötä tutortoiminnasta tekevän yhteisöpedagogin roolissa. Tavoitteena oli tehdä opintojaksosta sellainen, että opiskelija voi joustavasti tehdä eri osa-alueiden sisältöjä ja näin saada opintojakson suorituksen. Opiskelija pystyy myös tunnustamaan osaamistaan jo aiemmin hankitulla osallistumisella sopivaan toimintaan, kuten vaikka isostoiminnasta. Opiskelija voi tehdä siis yhtä tai halutessaan vaikka kaikkia osa-alueita ja näin kerryttää osaamistaan.

Teimme digitaaliselle oppimisalustalle It'slearningiin lomakkeen, johon osallistuminen eri toimintoihin kirjataan ja on näin opintojaksosta vastaavan opettajan helposti arvioitavissa, nykyisen paperilomakkeen sijasta. Opintojakson ohjaava opettaja ei välttämättä ole esimerkiksi juuri kyseisellä toimipisteellä opettajana jossa opiskelija opintoa suorittaa, eikä välttämättä tapaa opintojaksoa suorittavaa opiskelijaa ikinä.

Opiskelijoiden vaikuttamistoiminta on ollut vuoden 2020 jälkeen melko vähäistä Hiekkaharjun toimipisteellä. Korona vaikutti tähän olennaisesti, sillä opiskelut hoidettiin hybridimallina eli yhdistelmänä etä -ja läsnä opiskelua pitkään. Sen lisäksi, että opiskeltiin muualla kuin toimipisteillä oli tietenkin yhteiset tapahtumat ja kokoontumiset pannassa. Koronan vaikutusten laantuessa ja normaaliin palattaessa opiskelijoita oli vaikeampi saada mukaan opiskelijatoimintaan, kuin ennen koronaa. Erityisesti opiskelijakuntahallitukseen tuntuu olevan vaikea saada sitoutuneita opiskelijoita.

Hiekkaharjun toimipisteellä ei esimerkiksi ole omaa ohjaavaa opettajaa opiskelija osallistujana ja vaikuttajana opintojaksolle toistaiseksi. Tämä luo haasteita opintojakson markkinointiin ja toteutukseen, sillä ideaalitulanteessa opintojakson aloittaville opiskelijoille, erityisesti tutoropiskelijoille, tulisi järjestää alkuinfo ja tutorkoulutus. Viimeisten kolmen vuoden aikana sellaista ei ole järjestetty. Nyt toimintaa on saatu jälleen käynnistettyä ja opiskelijoita kiinnostumaan toiminnasta. Ohjaavien opettajien puuttumisen vuoksi omalla toimipisteelläni tutorkoulutus ja opintojakson markkinointi on ollut opiskelijakoordinaattorin vastuulla. Tämä on ongelmallista, sillä opiskelijakoordinaattorille kuuluvat opiskelijakuntahallituksen asiat ja muita tehtäviä, kun taas tutortoiminnasta vastaaminen kuuluu siihen opetusresurssia saaville opettajille.

2.3 Tutortoiminnan nykytila pintakäsittelyalalla

Alkuvaiheen suurien keskeyttämislukujen vuoksi pintakäsittelyalalla lähdettiin kehittämään omaa tutortoimintaa keskeytyksien vähentämiseksi. Syksyllä 2021 sitä pilotoitiin uusien yhteishaun kautta tulleiden opiskelijoiden kanssa. Pintakäsittelyalan tutortoiminta on pitänyt sisällään käytännön tehtäviä kuten uusien opiskelijoiden vastaanottamista yhdessä vastuuopettajan ja työnohjaajan kanssa, perehdyttämistä oman alan työtiloihin ja käytänteisiin, suojavarusteiden -ja vaatteiden sekä työvälineiden jakoa, työsalin työvälinekaappien jaon ja käyttöön opastusta, pukuhuoneen kaappien jaon, oppilaitoksen opiskelijoille tärkeiden tilojen sijainnin näyttämisen (terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, ruokala, kahvio, wc tilat jne.),

ryhmytymistä yhdessä oppilaitosnuorisotyöntekijöiden ja kuraattorin kanssa, opiskelijoiden opastusta ammattitöissä työsalissa pintakäsittelijän oikeaa työskentely-ympäristöä simuloivissa huoneissa yhdessä työnohjaajan ja vastuopettajan kanssa.

Keväällä 2023 selvitin opinnäytetyötäni varten myös muiden alojen tutorkäytänteitä ja esittelin pintakäsittelyalan mallia eri toimipisteiden työnohjaajille ja oppilaitosnuorisotyöntekijöille. Tilaisuudessa kävi hyvin selväksi kuinka eri toimipisteillä ja opintoaloilla on toisistaan erilaisia tapoja toteuttaa opetusta. Olisi mahdollista tuottaa tämän opinnäytetyön aikana kaikille aloille sopivaa yhteistä mallia.

Tutortoiminta oli oppilaitostasoista eli tutortoimintaa omilla aloilla ei ollut. Kiinnostusta kuitenkin heräsi pintakäsittelijöiden mallia kohtaan. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi olen rajannut opinnäytetyöni aiheen koskemaan vain pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittämistä.

Vastuopettajilla ei ole resurssia tutortoiminnan luomiseen, ylläpitämiseen ja ohjaamiseen. Tutortoiminta pitää osata ottaa huomioon mm. lukujärjestyksiä tehdessä. Tutortoiminnasta pitää olla tietoinen ja osata markkinoida opiskelijoille, jotka voisivat sopia tutoreiksi persoonansa ja halukkuutensa perusteella. Tutorin tulisi olla omissa opinnoissaan menestynyt ja opintojen edetä suunnitellussa aikataulussa. Tutoropiskelijan tulisi suoriutua omista opinnoistaan hyvin, sillä tutoropiskelija saattaa joutua olemaan jonkin verran ammatillisilta tunneilta poissa uusien aloittaessa. On tärkeää ottaa huomioon, että tutoropiskelijat eivät jää jälkeen omissa opinnoissaan.

Tutortoiminnasta hyötyy uusien opiskelijoiden lisäksi myös alan vastuopettajat ja työnohjaaja. Tutoreiden kautta saadaan lisäkäsiä ja aivoja vastaamaan opiskelijoiden kysymyksiin ja tarpeisiin. Tutortoiminta omalla alalla on myös lisännyt opiskelijoiden sitoutumista oppilaitokseen ja alaan.

Nykyisellään pintakäsittelyalan tutortoiminta on ollut käytännönläheistä toimintaa, josta puuttuu kuitenkin selkeä struktuuri ja suunnitelmallisuus. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää toimintaa edelleen ja luoda informatiivinen perehdytysmateriaali digitaalisessa muodossa oppilaitoksen käyttämälle alustalle Teamsiin. Perehdytysmateriaalissa on omat osiot tutorille ja vastuopettajalle sekä työnohjaajalle. Tutoropiskelijat saavat perehdytyksen tutortoimintaan, jolloin ei olla täysin riippuvaisia oppilaitoksen tutorkoulutuksen toteutumisesta. Materiaali olisi helppo jakaa myös muille aloille esimerkiksi, jos he haluaisivat lähteä kehittämään itselleen vastaavaa toimintaa. Ammatillisilla vastuopettajilla ei ole

tutortoimintaan resursseja. Tämän vuoksi valmiiksi luotu malli, jolla on vain vähän vastuupettajaa työllistävä vaikutus voisi olla suuri apu muille aloille hyödynnettäväksi oppilaitostasolla.

2.4 Tutortoiminta

Tutor-sana tarkoittaa opintoja ohjaavaa vanhempaa opiskelijaa. Tutor on opiskelija, joka on kokenempi ja opinnoissaan jo pidemmälle edennyt. Hän tukee, ohjaa ja opastaa aloittavaa opiskelijaa kaikissa opiskeluun liittyvissä asioissa. (Hievanen, Olin & Räsänen 2008, 5.) Tutorit tasaottavat omalta osaltaan peruskoulusta siirtyvien oppilaiden siirtymää toisella asteelle saamalla heidät tuntemaan olonsa tervetulleiksi ja tukemalla tutustumista toisiinsa (Pihlaja & Snellman-Aittola 2013, 4).

Tutortoimintaa ja sen merkitystä on tutkittu paljon ja sillä on vuosikymmenien perinteet toisella asteella. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on järjestänyt nuorten vertaistukitoimintaa eli tukioppilastoimintaa yläasteella ja toisella asteella 1970-luvulta alkaen. Ensimmäinen opas tukioppilastoimintaan ammattioppilaitoksissa ilmestyi vuonna 1984. SAKKI ry ja SAKU ry ovat kehittäneet ja tukeneet tutortoimintaa toisella asteella vuosien ajan. (Pihlaja & Snellman-Aittola 2013, 4.)

Tutortoiminnassa on kyse nuorten toisilleen antamasta vertaistuesta, ryhmäytymisestä, oikeudesta kuulua ryhmään ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisystä (mt., 4). Vertaistutorointi on vaativaa, sillä siinä tutor jakaa omia kokemuksiaan tutoroitavan kanssa. Tutorin rooli vertaistukijana pitää sisällään mm. seuraavia asioita: tukeminen, rohkaiseminen, innostaminen, neuvojen antaminen, tiedon jakaminen, kuunteleminen ja ymmärtäminen, läsnä oleminen, uusien näkökulmien tarjoaminen, ajatusten ja mielipiteiden vaihtaja, yhdessä oppiminen ja yhdessä kokeminen, mukana oppiminen sekä saman kokeneena toivon ja uskon valamisen. (Hievanen ym.2008, 6.)

Tutoreilla on erilainen auktoriteettiasema kuin ammattioppilaitoksessa vastuupettajalla ja kynnys kysyä apua tutoreilta voi olla pienempi (Ojala 2008, 6). Tutoreiden kyvyt havainnoida uusien opiskelijoiden ryhmädynamiikkaa ja mahdollisia ongelmia dynamiikassa ovat erilaiset kuin oppilaitoksen työntekijöiden. Tutoreilta on mahdollista saada arvokasta tietoa ryhmän toimintaa pidemmälle suunniteltaessa. Varhaiset toimenpiteet voivat tukea ryhmän muodostumista ja niillä voidaan myös ennaltaehkäistä mahdollisia ongelmia. Hyvä tutorointi

parantaa opiskelijoiden viihtymistä, ryhmäytyminen nopeuttaa sosiaalisten suhteiden syntymistä, joka taas osaltaan vähentää keskeyttämisriskiä. Opiskelumotivaatio lisääntyy, kun on opiskelukavereiden tuki ja hyvä yhteishenki. (Hievanen ym. 2008, 8.)

2.5 Yhteiskunnallinen näkökulma

Yhteiskunnallisesti tutortoimintaa oppilaitoksissa voidaan pitää erittäin tärkeänä, sillä sen avulla ehkäistään opiskelijoiden keskeyttämistä mm. ammatillisissa oppilaitoksissa. Suomessa väestö ikääntyy ja jokainen ammattitaitoinen nuori edesauttaa nykyisen kaltaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilymistä. (Ojala 2008, 6.) Kiinnittyminen opiskeluihin ja opintojen edistyminen ovat yhteydessä sosiaaliseen tukeen, jota saadaan opiskeluaikana. Merkittävänä sosiaalisena tukena ja kiinnittymisen edistäjänä voidaan nähdä opiskelijakaverit. Oma opiskeluryhmä muodostaa vertaisryhmän, jolla on positiivinen vaikutus sosiaalisen integraation vahvistamisessa. (Penttinen, Plihtari, Skaniakos & Valkonen 2011, 6.)

Opintojen alkuvaiheessa tarve kuulua johonkin, samaistua toisiin ja astua uuteen identiteettiinsä ammattiin opiskelevana henkilönä on suurimmillaan (Penttinen ym. 2011, 6). Myös opiskelijoiden riski keskeyttää opintonsa on suurinta koulutuksen nivelvaiheissa, kun siirrytään perusopetuksesta seuraavalle asteelle. Keskeyttäminen käy oppilaitokselle kalliiksi, sillä oppilaitos menettää silloin valtionosuuksia. Myös yhteiskunnallinen vaikutus on suuri, sillä Suomella ei ole varaa menettää yhdenkään nuoren työpanosta, jos hyvinvointiyhteiskunta halutaan säilyttää. (Ojala 2008, 6.)

Vuonna 2018 voimaan astunut ammatillisen koulutuksen reformi uudisti ammatillista koulutusta rahoituksen, tutkintorakenteen, ohjauksen, koulutuksen toteuttamismuotojen ja järjestäjärakenteen osalta (Opetushallitus 2018). Vuonna 2019 OAJ (Opetusalan ammattijärjestö) toteuttamassa laajassa opettajakyselyssä 68 prosenttia kyselyyn vastanneista opettajista koki opiskelijoiden ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden heikentyneen reformin myötä (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ 2019). Yhtenä reformin keskeisenä tavoitteena oli aktiivisuuden ja osallisuuden vahvistaminen, jossa opiskelijalla on oikeus toimia ja vaikuttaa omaan opiskelupolkunsa rakentumiseen ja oikeuksiensa toteutumiseen (Jauhola & Kortelainen 2018, 13). Ajatus oli hyvä, mutta todellisuudessa aktiivisuus ja osallisuus heikkeni.

Erityisesti oltiin huolissaan myöhemmin ryhmään liittyvistä, tukea tarvitsevista, eri kieli- ja kulttuuri taustaisista ja muita ujompien opiskelijoiden ryhmäytymisestä ja kiinnittymisestä

opintoihin ja oppilaitokseen. Tähän liittyy yksilöllisten opintopolkujen lisääminen ja sen vaikutukset yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen. Yksilölliset polut näkyvät ammattioppilaitoksessa niin, että useilla aloilla on käytössä reformin myötä niin sanottu jatkuva haku, jolla täydennetään olemassa olevia ryhmiä. Tällöin ryhmään saattaa tulla vielä viikkoja tai kuukausiakin myöhemmin uusia opiskelijoita. Uutena jo ryhmäytyneeseen porukkaan mukaan hyppääminen voi olla haastavaa, varsinkin jos ei ole resursseja huomioida uuden opiskelijan pääsyä ryhmän jäseneksi esimerkiksi tutoreiden kautta.

Myös opetuksen määrän väheneminen ja osallisuuden heikkeneminen koulutuksen kehittämisessä nousi vastauksista esiin. Opettajat kokivat myös, että tukea tarvitsevat ja maahanmuuttajat eivät saa riittävästi tukea opintoihinsa reformin myötä. Joka toinen opettaja myös katsoi, ettei opiskelijoilla ollut riittävää toimintakykyä opiskella ja toimia ammatissa ja opiskeluvälmiudet olivat puutteellisia huolestuttavan suurella osalla nuoria sekä myös aikuisia opiskelijoita. (Opetusalan Ammattijärjestö OAJ 2019.)

2.6 Oppilaitoksen näkökulma

Tutoreiden rooli voidaan siis nähdä erittäin tärkeänä, sillä sen avulla voidaan ehkäistä ammatillisten oppilaitoksen opiskelijoiden keskeyttämistä ja tukea ryhmäytymistä. Keskeyttämisten määrä on suurimmillaan juuri opintojen nivelvaiheessa, jossa siirrytään peruskoulusta toiselle asteelle ja tutortoiminnalla pyritäänkin tasoittamaan tätä vaihetta ja näin ennaltaehkäisemään opiskelun alkuvaiheen ongelmia. (Hievanen ym.2008, 7.) Oppilaitosten näkökulmasta jokainen keskeyttänyt opiskelija tarkoittaa menetettyjä valtionosuuksia.

Eri tahojen laskelmien mukaan vuonna 2015 rahallinen menetys voi olla yli 20 000 euroa opiskelijaa kohden. Tämä perustuu siihen, että valtionosuuksien määrään vaikuttaa tuloksellisuusrahoitus, jonka yhtenä saamisperusteena on koulutuksen loppuunsaattaminen. Mitä vähemmän keskeytyksiä ja mitä enemmän valmistuneita, sitä enemmän valtionosuuksia. (mt., 7.)

Varian tiedolla johtamisen PowerBi taulukoista ilmenee, että vuosien 2020 ja 2023 välillä opintonsa keskeyttäneitä oli vuosittain 17,6–19,9 % opiskelijoista. Suurimmat luvut olivat koronavuosina 2020 ja 2021. Tällä aikavälillä keskeyttäneistä 66 % oli katsottu eronneeksi poistettuna oppilaitoksen kirjoilta. Opiskelijoista 38 % keskeytti opintoalan ollessa väärä, 35 % henkilökohtaisista syistä, 29 % töihin menon vuoksi ja 27 % oppilaitoksen vaihdon vuoksi.

Loput 36 % terveydellisistä syistä, paikkakunnalta muuton vuoksi, oppilaitoksesta ja opetuksesta johtuvasta syystä tai tuntemattomasta syystä. (Varia 2023 b.)

Kuva 1. PowerBi taulukko negatiivisesti eronneet, määrät ja syyt.

Opiskelijat, jotka katsottiin eronneeksi poistettuna oppilaitoksesta ovat opiskelijoita, joilla on kertynyt paljon alkuvaiheen poissaoloja. Poissaoloihin on koitettu puuttua monialaisilla työryhmillä ja kuulemistilaisuuksilla, kuitenkin onnistumatta sitouttamaan heitä oppilaitokseen ja opintoihin. Tämän joukon koko kasvaa koko ajan. Kuulemistilaisuuksilla ja monialaisilla työryhmillä on erittäin työllistävä vaikutus, ja näihin käytetty aika on poissa ammattiopettajan opetustunneista ja muulta ryhmältä.

Koulutuksen järjestäjän valtionosuusrahoitus muodostuu laskennallisesta rahoituksesta, josta 70 % muodostuu perusrahoituksesta, joka määräytyy tavoitteellisista opiskelijavuosista. Opiskelijavuodet kertyvät läsnä olevista opiskelijoista. Rahoituksesta 20 % koostuu suoritusrahoituksesta, jossa rahoitus muodostuu suoritetuista tutkinnoista ja tutkinnon osista ja sitä saadaan myös ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista perustutkintojen tai sen osien lisäksi. 10 % koostuu vaikuttavuusrahoituksesta, joka muodostuu opiskelijoilta ja työelämältä saadusta palautteesta, opiskelijoiden työllistymisestä ja jatko-opintoihin siirtymisestä. Rahoituksesta 1–4 % on strategiarahoitusta, joka on valtionavustus. Oppilaitos voi hakea strategiarahoitusta, jota ministeriö myöntää harkintaan perustuen. Sen tarkoituksena

on tukea ja ohjata oppilaitoksia toimintansa kehittämisessä ja uudistamisessa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023.)

Suurin osa rahoituksesta tulee siis perusrahoituksesta, joka koostuu opiskelijavuosista, eli siitä kuinka paljon opiskelijat ovat läsnä oppilaitoksessa ja osallistuvat opetukseen. Keskeyttäneistä opiskelijoista 66 % oli heitä, jotka oppilaitos katsoi eronneeksi alkuvaiheen runsaiden poissaolojen vuoksi, ja joita ei saatu monialaisilla ryhmillääkään paikalle tai sitoutumaan opintoihin. Alkuvaiheen vertaistutor toiminnalla ja ryhmäytyksellä voisi olla mahdollista vaikuttaa tämän joukon kiinnittymiseen opintoihinsa.

Miksi HOKS? Varför PUK?

Kuva 2. Miksi HOKS? Rahoituksen muodostuminen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

2.7 Opiskelijoiden ja tutoreiden näkökulma

Opiskelijan näkökulmasta keskeisin syrjäytymistä ennakoiva tekijä on ammatillisen koulutuksen puuttuminen sillä se saattaa katkaista väylän työelämään. Työelämän ulkopuolelle joutuminen taas saattaa aiheuttaa taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia, jolloin itsenäistyminen

saattaa lykkääntyä, kun edellytyksiä oman asunnon hankkimiseen tai perheen perustamiseen ei ole. Kouluttautumattomuus saattaa myös periytyä. (Hievanen ym. 2008, 8.)

Tutorit hyötyvät myös itse tutoroinnista. He ottavat vastuuta oman opiskelunsa lisäksi myös muiden opiskelijoiden menestymisestä ja oppilaitoksen yhteisöllisyyden sekä opiskeluilmapiiirin parantamisesta. Tutortoiminta on parhaassa tapauksessa omaehtoista toimintaa johon tutorit pääsevät itse vaikuttamaan paljonkin. Sillä vahvistetaan nuorten osallisuutta ja aktiivisuutta yhteisön jäsenenä, joka vähentää nuorten yhteiskunnallista passiivisuutta ja osallisuuden puuttumista. (Hievanen ym. 2008, 7.) Varissa tutorit hyötyvät tutoroinnista saamalla siitä opintopisteitä 1, 2, 3, 6 tai 9 opintopisteen verran. Näillä osaamispisteillä he voivat korvata suorittamansa laajuuden perusteella yhden, kaksi tai kolme valinnaista opintoa. (Varia 2023 e.) Tutorit saavat valinnaisia suoritettua kivalla tavalla ja heidän osallisuutensa ja aktiivisuutensa yhteisön jäsenenä vahvistuu (Ojala 2008, 7).

3 VERTAISTUTOROINTI OSANA OPISKELIJAN OHJAUSTA

Vertaisuus on ihmisten välinen suhde, jossa on luottamusta ja toisilta saatua tukea ja jossa samantyyppiset kokemukset ja elämäntilanteet muodostavat vertaisuutta. Vertaisuuden voidaan ajatella olevan tasa-arvoa, keskinäistä asiantuntijuutta, voimavaroja ja yhdenvertaisuutta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.) Opiskelija tutoroinnilla eli vertaistutoroinnilla tarkoitetaan opiskelijoiden toimimista vertaisohjaajina toisille opiskelijoille. Opintojen alkuvaiheessa vertaistutoroinnin tarkoitus on tukea ja helpottaa uusien opiskelijoiden siirtymistä oppilaitokseen ja uuteen elämänvaiheeseen. Yhtenä tärkeimmistä vertaistutoroinnin tehtävistä voidaan nähdä tutoreiden tuki uusien opiskelijoiden keskinäisessä tutustumisessa ja ryhmytymisessä. Vertaistutoroinnin keskeinen päämäärä on uusien opiskelijoiden oman aktiivisuuden tukeminen ja vuorovaikutus opiskelijoiden ja opetushenkilöstön välillä. Tutorit toimivat viestinviejinä uusien opiskelijoiden ja oppilaitoksen henkilökunnan välillä. (Sipilä 2011, 8.)

3.1 Vertaisohjaus

Vertaisohjaus on lähtöisin 1400-luvun Englantiin Public School -oppilaitokseen, jossa vanhempi opiskelija, tutor, auttoi uusia opiskelijoita sopeutumaan opiskeluyhteisöön ja sisäoppilaitokseen. Myöhemmin tutorin rooli laajeni opetusta tukevaksi. Suomessa vertaisohjaamisen ajatellaan alkaneen yliopistoissa 1960-luvulla ja ammattikorkeakouluissa 1990-luvun alussa. (Kallinen, Kerbs & Nurmi 2006, 9–11.)

Opintojen aikaiset vertaissuhteet ovat usein pitkiä ja siksi merkityksellisiä fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Oppilaitoksessa vertaissuhteisiin ohjataan ulkoa päin ja opiskelijat muodostavat vertaissuhteen kaikkiin samassa ryhmässä opiskeleviin eivätkä kaikki vertaissuhteen yksinomaan tue tai palkitse opiskelijoita, mutta se on paikka kehittää vuorovaikutustaitoja työ- ja aikuiselämää varten. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.) Ryhmänjäsenet antavat ja saavat tukea samaan aikaan, jolloin he auttavat samaan aikaan sekä itseään että toisia. Vertaisryhmään kuulumisella voidaan vastata esimerkiksi yksinäisyyteen, eristäytymiseen ja häpeään. Vertaiset voivat tarjota myös konkreettista tukea, neuvoa ja apua liittyen esimerkiksi opintososiaalisiin tukiin. (Rissanen & Puumalainen 2016, 52–58.)

Opintojen alkuvaiheessa opiskelijoilla on korostunut tarve kuulua johonkin, jolloin vertaisryhmä muodostuu opiskelua tukevaksi voimavaraksi (Penttinen, Plihtari, Skaniakos & Valkonen 2011, 6). Ohjauksen rooli ja tarve näyttäytyvät eritavoin opintojen eri vaiheissa. Alussa ohjauksen rooli on psykososiaalinen, jolloin tuetaan yhteisöön integroitumista ja opintojen käytännön asioiden omaksumista. Myöhemmin tuen tarve muuttuu enemmän ammatillisen kasvun tukemisen suuntaan. (Penttinen, Plihtari, Skaniakos & Valkonen 2012, 83–97.)

Ohjaus on laaja käsite ja ohjausta käytetään laajasti ja lähes kaikilla aloilla johtamisesta koulutukseen ja sosiaali- ja terveysalaan. Tarkastelen ohjausta koulutuksen viitekehyksessä. Ohjauksen voi perustellusti ajatella kasvatuksena. Suomalainen arvostettu kasvatustieteilijä J.Hollo on luonnehtinut kasvatusta ”kasvamiseen saattamisena”. Sinikka Ojanen esittää teoksessaan Ohjauksesta oivallukseen -ohjausteorian käsittelyä, että ammatillisen peruskoulutukseen liittyvän ohjauksen primaari tehtävä on synnyttää elinikäinen koulutushalukkuus. Ideaalitulanteessa tämän halukkuuden pitäisi laajentuvasti kattaa koko ammattiura. Ohjaamisella on yhteiskunnallisia, pitkäaikaisia vaikutuksia sillä se vahvistaa mm. työllistymistä ja ehkäisee syrjäytymistä. (Ojanen 2009, 7–11.)

Ohjaus on dialogia eli vuorovaikutusta, jossa ihminen pääsee kehittymään. Dialogissa, jota onnistunut ohjaus parhaimmillaan edustaa, on kyse erilaisten todellisuuksien kuuntelemisesta. Ohjaus toteutuu vuorovaikutuksessa ja sen tulisi olla oppijälähtöistä. Hyvä ohjaus huomioi oppijan kokonaistilanteen, on oikea aikaista ja oppijaa kuuntelevaa. Ohjauksen toteutuksessa on tärkeää, että ohjauksen kokonaisuus on suunniteltu oppijalle saavutettavaksi, tarkoittaen että oppija tietää keneltä hän saa ohjeita ja miten ohjaajan tavoittaa. (mt., 7–11.) Pintakäsittelyalla on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että uudet opiskelijat tietävät aina kenen puoleen kääntyä, kun on kysyttävää ja mistä tämän henkilön löytää. Uusille opiskelijoille annetaan ”oma tutor” ja joko työnohjaaja tai vastuuopettaja nimetyksi ohjaajaksi työsalissa työskennellessä. Avun saaminen oikea-aikaisesti motivoi opiskelijoita työskentelyssään ja näin välttyään turhalta tyhjäkäynniltä ja passivoitumiselta.

Ohjaustilanteissa on kiinnitettävä huomiota ilmapiiriin ja asenteisiin, oppijalle tulee turvata turvallinen oppimisympäristö, joka on vapaa kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta ja jossa epäasialliseen kohteluun puututaan (mt., 7–11). Opiskelijoiden kanssa käydään läpi opintojen alussa yhdessä turvallisemman tilan periaatteet ja tehdään tiimisopimus, jossa käsitellään edellä mainitut aiheet ja tehdään yhteinen sopimus mitä noudatetaan.

Turvallisemman tilan periaatteet tarkoittavat toisen henkilökohtaista fyysisen ja psyykkisen tilan kunnioittamista. Sitä ettei ketään ivata, pilkata, halvenneta, syrjitä, nolata tai sysätä syrjään. Se tarkoittaa sitä, ettei tehdä oletuksia ulkonäköön tai toimintaan perustuen, eli ei tehdä oletuksia kenenkään seksuaalisuudesta, sukupuolesta, kansallisuudesta, etnisyydestä, uskonnosta, arvoista, sosiaaliekonomisesta taustasta, terveydestä tai toimintakyvystä. Turvallisemman tilan periaatteisiin kuuluu se, että annetaan muille tilaa, kuunnellaan ja opitaan ja pyydetään anteeksi. (Suomen YK-liitto 2024.)

Pintakäsittelyalalla tutorit ovat uudessa ryhmässä mukana edistämässä vuorovaikutusta ja ehkäisemässä syrjintää tai ryhmästä ulosjäämistä. Opinnoissaan jo pidemmälle edennyt ja kokeneempi opiskelija auttaa ja tukee uusia opiskelijoita oppimaan ja kehittymään opinnoissaan. Vertaiselta voi olla matalampi kynnyksen pyytää apua tai kertoa jostain mieltä askarruttavasta. Vertaisena tutor voi antaa oman näkemyksensä opinnoista, joka voi olla helpommin ymmärrettävissä uudelle opiskelijalle kuin opettajan kertomana.

3.2 Osallisuus

Osallisuus on laaja käsite ja sen painotus riippuu minkä hallinnonalan kautta sitä tarkastellaan. (Jauhola & Kortelainen, 2018, 9). Osallisuudella on kaksi ulottuvuutta -sosiaalinen ja poliittinen- jotka tuottavat vielä lisäksi erilaisen vastauksen kysymykseen mitä osallisuus on. (Kiilankoski & Maunu 2018, 113–114). Osallisuutta voidaan määritellä myös kolmella edellytyksellä: riittävä toimeentulo, hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus ja yhteisöihin kuuluminen (Jauhola & Kortelainen 2018, 9).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla osallisuudesta puhutaan aktiivisen kansalaisuuden, aktivoinnin ja yhdenvertaisten palveluiden näkökulmasta, opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla taas merkityksen ja mahdollisuuksien kautta. Oikeusministeriön hallinnonalalla osallisuutta tarkastellaan ihmisoikeuksien ja demokratian kautta. (Jauhola & Kortelainen, 2018, 9).

Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa tiivistettynä ryhmissä olemista ja toimimista. Se näyttäytyy yhteisöissä, ryhmissä ja sosiaalisissa suhteissa toimimisena ja kuulumisena. (Kiilankoski & Maunu 2018, 113–114.) Tähän voidaan vaikuttaa vertaisohjauksen keinoin tukemalla opiskelijoiden kiinnittymistä uuteen opiskeluryhmään. Sosiaaliseen osallisuuteen liitetään usein syrjäytymisen ehkäisyn ja elämänhallinnan vahvistamisen tavoitteita. Poliittinen

osallisuus taas käsittelee päätöksentekoa ja muutosten aikaansaamista. Käytännössä se voi tarkoittaa esimerkiksi nuorten osalta oppilas- ja opiskelijakuntia hallituksineen sekä nuorisovaltuustoja. Poliittinen osallisuus viittaa siis yhteisistä asioista päättämiseen ja niihin vaikuttamiseen. Sekä sosiaalisen että poliittisen osallisuuden ajatellaan tukevan ihmisten toimijuutta, toimintakykyä tai toimintavalmiutta sekä tarjoavan voimaantumisen kokemuksia. (mt. 113–114.)

Osallisuus merkitsee vaikuttamista, huolenpitoa, yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä sekä mukanaoloa. Osallisuus syntyy tunteesta kuulua johonkin ja osalliseksi itsensä kokeva ihminen pystyy vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. (Soste 2018.) Opintojen aikana saatu tuki auttaa opiskelijoita integroitumaan oppilaitokseen, opintoihin ja osaksi ryhmää. Opiskelukaverit ja heidän välisensä vuorovaikutussuhteet ovat merkittävä tekijä opiskelijan kiinnittymiselle opintoihin. Tutortoiminnalla tuetaan opiskelijoiden tutustumista toisiinsa ja oppilaitokseen ja näin kiinnittymistä opintoihin sekä niissä edistymiseen. (Penttinen, ym. 2011, 5.)

Oppilaitoksessa opiskelijoiden osallisuus ilmenee mahdollisuuksina vaikuttaa opintoihin ja tehdä niitä koskevia valintoja, osallisuuden kokemuksesta ja mahdollisuuksista vaikuttaa yhteisöön ja oppilaitoksen hyvinvointiin sekä osallistumisesta opiskelijavaikuttamis toimintaan (Jauhola & Kortelainen 2018, 7). Oppilaitosympäristössä osallisuus voidaan ajatella opiskelijoiden ja huoltajien osallistumisena vuorovaikutukseen yhdessä henkilöstön kanssa oppilaitoksen, opetuksen ja hyvinvoinnin kehittämiseen ja toteutukseen. Vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta ei tulisi ulkoistaa esimerkiksi opiskelijahallitukseen vaan lisätäkseen osallisuutta se tulisi kokea yhteiseksi arvoksi ja osaksi arkea. (Jauhola & Kortelainen 2018, 10.)

Variassa opiskelija laatii opintojen alussa HOKSin (henkilökohtainen opintojen kehittämissuunnitelma) jolla opiskelijan on mahdollista vaikuttaa omiin opintoihinsa. HOKSin yhteydessä on mahdollista tunnustaa aiemmin hankittua osaamista ja vaikka harkita opintojen suorittamista oppisopimuskoulutuksena. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan vaikuttamistoimintaan tutortoiminnan tai opiskelijakuntahallituksen kautta. Opiskelijakuntahallituksessa olevat edustajat osallistuvat erilaisiin työryhmiin ja kokouksiin ja pääsevät näin viemään opiskelijoiden ääntä eteenpäin. Varian strategiassa 2022–2025 on yhtenä painipisteeksi nostettu osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen. (Varia 2023d.)

Pintakäsittelyalalla on pyritty osallistamaan opiskelijat kaikkeen voitavaan. Opiskelijoiden ajatuksia ja kehittämisideoita opinnoista kuunnellaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Opiskelijat saavat suunnitella yhteisiä tapahtumia juhlapyhien yhteyteen, jossa kaikki pintakäsittelyalan opiskelijat pääsevät kokoontumaan yhteen ja toimimaan yhteisöllisesti. Opiskelijoiden ottaminen osalliseksi opintojen suunnittelua ja toteutusta tukee osallisuutta ja motivoi opiskelijoita opiskelussa.

3.3 Motivaatio

Motivaatio tarkoittaa käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmää (Ruohotie 1998, 36). Sen perustana toimivat motiivit, jotka viittaavat tarpeisiin, haluihin, vietteihin, palkintoihin ja rangaistuksiin. Motivaatio on siis motiivien aikaansaama tila (Terveysverkko 2023). Se toimii energian lähteenä aikaansaaden toimintaa tietyllä tavalla ja innokkuudella sekä suuntaa käyttäytymistä. Motivaatio on monimutkainen prosessi, jossa yhdistyy sosiaalinen ympäristö ja ihmisen persoonallisuus ja se jaetaan sisäiseen sekä ulkoiseen motivaatioon. (Liukkonen & Jaakkola 2012, 48.)

Maslow'n tarvehierarkia on yksi tunnetuimmista psykologisista teorioista, jotka liitetään motivaation ymmärtämiseen. Sen ydin on siinä, että ihmisellä on perustarpeet, jotka tulee tyydyttää ensin, jonka jälkeen ihminen alkaa esitä tyydytystä ”korkeammille” tarpeille. Maslow'n mukaan ihmisen tarpeiden hierarkiajärjestys alimmaisista perustarpeista ylimpiin ”korkeampiin tarpeisiin” ovat : fysiologiset tarpeet (ravinto, uni, sopivan ruumiinlämpötilan ylläpitäminen, hengittäminen, lisääntyminen ja selviytyminen), turvallisuuden tarpeet (järjestys ja vakaus, työ, terveys, resurssit, turva), yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet (yhteisö perhe, ystävät, rakkauden ilmaisu ja vastaanottaminen, kommunikoiminen), arvonannon tarpeet (itsensä tunteminen arvostetuksi, maine, sosiaalisesta ryhmästä erottuminen, itsetunto ja itsekunnioitus), itsensä toteuttamisen tarpeet (itsensä kehittäminen, itseoivallus, elämän tarkoitus ja jäljen jättäminen maailmaan). Tarpeiden tyydytys ei kuitenkaan etene välttämättä hierarkkisesti. Maslow'n teorian mukaan toiminta syntyy motivaatiosta, joka on suunnattu kohti tarpeiden täyttämistä. Järjestämme tarpeet sen mukaan, miten ne vaikuttavat hyvinvointiimme. (Krogerus & Tschäppeler 2012–2013, 88–89.)

Sisäisen motivaatiokäsityksen mukaan ihmisen on koettava olevansa vapaa tekemään käyttäytymiseensä liittyviä valintoja. Käyttäytymisen tulisi lähteä sisäisistä syistä ja omasta halusta. Todellisuudessa ihminen on useimmiten tilanteissa, joissa toimintaa säädellään

ulkoapäin. (Ruohotie 1998, 38.) Sisäinen motivaatio kumpuaa, kun toimintaan osallistutaan ensisijaisesti itsensä vuoksi ja sen motiivina toimii ilo ja myönteiset kokemukset, joita toiminta saa aikaan. Sisäisen motivaation ollessa suuri, sitoutuu ihminen toimintaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Sisäisellä motivaatiolla on vahva yhteys itsemääräämisen kokemukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. (Liukkonen & Jaakkola 2012, 49.)

Sisäinen motivaatio koostuu psykologisista perustarpeista, jotka liittyvät henkilökohtaiseen kokemukseen: koettu pätevyys, koettu itsemäärääminen ja koettu yhteenkuuluvuus. Koettu pätevyys kertoo ihmisen luottamuksesta omiin kykyihinsä ja on yhteydessä itsearvostukseen. Näitä voivat olla esimerkiksi sosiaalinen kyvykkyys, älyllinen kyvykkyys ja fyysinen kyvykkyys. Itsemääräämisen kokemus kertoo missä määrin ihmisellä on mahdollisuus tehdä valintoja ja vaikuttaa esimerkiksi toimintaa tai ohjaista koskeviin päätöksiin ja ratkaisuihin. Sosiaalinen yhteenkuuluvuuden tunne merkitsee yksilön yhteyttä ryhmään ja on merkittävä motivaation kokemuksen lähde. (mt., 49.)

Ulkoinen motivaatio saa ihmisen toimimaan palkkioiden ja pakotteiden vuoksi. Toiminta on ulkoapäin kontrolloitua ja voi olla ristiriidassa henkilökohtaisen hyvinvoinnin kanssa. Ihminen voi esimerkiksi osallistua toimintaan saadakseen mainetta, kunniaa tai arvostusta tai välttääkseen muiden paheksuntaa, kasvojen menetystä ja kielteistä palautetta. (mt., 51.)

Tutortoiminta on koettu merkittäväksi ja opintojen alkua helpottavaksi pintakäsittelyalalla. Toiminnan motivaationa on nähty osaamispisteiden saaminen sekä vertaisohjaamisesta saatu merkityksellisyyden kokemus ja auttamisen ilo. Toisaalta tutortoimintaan mukaan lähtemisen esteeksi on nähty esimerkiksi ajan puute. Tähän on pyrityksin pintakäsittelyalalla vaikuttamaan opettajien toimesta tekemällä tutortoiminnasta mahdollisimman kannattavaa ja motivoivaa myös ajankäytön näkökulmasta.

Pintakäsittelyalalla opiskelija osallistujana ja vaikuttajana opintojakson on pystynyt suorittamaan melkein kokonaan vuosittain elokuussa. Ensimmäisen vuoden opiskelijat aloittavat opintonsa kaksi viikkoa aiemmin kuin ylempien luokkien opiskelijat. Tutorit tulevat uusien kanssa samaan aikaan oppilaitokseen ja heillä on mahdollista tehdä samalla rästiin jääneitä opintoja. Samalla he voivat suorittaa opiskelija osallistujana ja vaikuttajana opintojaksoa toimimalla tutorina uusien ykkösten alkutaipaleella. Tämä joustavuus ja myös hyöty omille opinnoille on koettu yhdeksi isoksi motivaattorina tutortoimintaan mukaan lähtemiseksi.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön aihe sai alkunsa alkuvuodesta 2023 opinnäytetyön tekemisen tullessa ajankohtaiseksi. Idea syntyi siitä, kun olimme toteuttaneet pintakäsittelyalalla itse luomaamme mallia pintakäsittelyalan tutortoiminnasta kaksi vuotta ja olimme saaneet jo kerättyä huomioita siitä mitkä asiat vaativat kehittämistä. Tutortoiminnan kehittäminen pintakäsittelyalalla opinnäytetyönä tuntui luontevalta ja tarpeelliselta jatkumolta. Aihe rajautui koskemaan vain pintakäsittelyalaa, sillä Varia on suuri oppilaitos, jossa on neljä toimipistettä ja yhteensä 17 opintoalaa. Jokaisella alalla ja tiimillä on omanlaisensa piirteet eikä yksi malli sovi välttämättä kaikille. Työn ajatuksena oli, että opinnäytetyön tuotos tehdään sellaiseen muotoon, josta sitä on helppo muidenkin alojen tarkastella ja mahdollisesti hyödyntää omassa toiminnassaan. Pintakäsittelyalan tutortoiminnan mallilla pyritään vaikuttamaan uusien opiskelijoiden kiinnostamiseen oppilaitokseen ja opintoalaan sekä vähentämään alkuvaiheen keskeytyksiä. Yksinkertaisesta mallista voisi olla hyötyä myös muilla aloilla keskeyttämisten vähentämiseksi.

4.1 Laadullinen tutkimus

Työn tutkimusotteeksi valitsin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullinen tutkimusmenetelmä on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä sen kontekstissa ja pyritään ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään ja analysoidaan usein tekstin, kuvan tai videon muodossa. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään aineiston sisällön merkitystä. Ominaista on, että tutkijan rooli on aktiivinen ja tutkija osallistuu usein aineistonkeruuseen ja analyysiin ja hän voi vaikuttaa tutkimusprosessin kulkuun. Laadullista tutkimusta käytetään usein ihmistieteissä, kuten sosiologiassa, antropologiassa, psykologiassa ja kasvatustieteessä. Se soveltuu hyvin tutkittavaan ilmiöön, joka on moniulotteinen tai jossa on vaikeaa määritellä selkeitä riippuvuussuhteita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 20–26.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelut, kyselyt, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Tässä työssä laadullisen tutkimuksen käyttäminen tutkimusmenetelmänä perustuu tutkimuksen lähtökohtaan, jonka keskiössä oli pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana olevien yksittäisten opiskelijoiden ja opettajien kokemukset ja näkemykset.

Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin ihmisten kokemusten ja näkemysten tutkimiseen. Määrällinen tutkimus ei välttämättä pysty antamaan tällaista ymmärrystä, koska se keskittyy usein ilmiön ulkoiseen kuvaukseen. Määrällinen tutkimus voisi olla tässä tapauksessa rajallinen, koska se keskittyy usein numeeriseen tietoon. (Hirsjärvi ym. 2004, 25–31.)

Aineiston hankkimisen päätin toteuttaa laadullisen tutkimuksen keinoin haastattelemalla pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana olevia opiskelijoita ja opettajia hyödyntääkseni heidän asiantuntemustaan ja näkemyksiään aiheesta.

4.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Termiä haastattelu voidaan käyttää yläkäsitteenä monelle erilaiselle haastattelumenetelmälle eikä se ole siis yksi ja sama aineistonkeruumenetelmä. Erot liittyvät siihen, kuinka tarkasti haastattelurunko on strukturoitu tai kuinka paljon haastattelussa on tilaa avoimelle liikkumiselle. Perinteisesti voidaan ajatella, että on standardoidut eli strukturoidut haastattelut kuten lomakehaastattelut ja muut haastattelun muodot kuten teema-, syvä ja ryhmähaastattelut. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 95.) Lomakehaastatteluilla ei ole kovinkaan paljoa tekemistä laadullisen tutkimuksen kanssa, mutta sitä on mahdollista hyödyntää myös laadullisessa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87). Valinnassa onkin keskeistä selvittää, millaista tietoa haastatteluilla halutaan saada selville (Ojasalo ym. 2014, 95).

Haastattelut menetelmänä soveltuvat hyvin ilmiöiden ja asioiden selvittämiseen ja tiedon syventämiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86). Haastattelut perustuvat aina vuorovaikutukseen ja syvään luottamukseen haastattelijan ja haastateltavan välillä (Ojasalo ym. 2014, 95). Tiedonkeruumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu, sillä tavoitteena oli saada tietää mitä nimenomaan toiminnassa mukana olevat ihmiset ajattelevat pintakäsittelyalan tutortoiminnasta ja sen tilasta. Tavoitteena oli saada tietoa halutusta asiasta ja aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 85–86.)

Yksi haastattelun eduista on se, että haastateltavaksi voidaan valita henkilöt, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai tietoa aiheesta. Koska haluisin spesifiä tietoa tarkasti valituilta henkilöiltä, esitin haastateltaville haastattelukysymykset jo etukäteen pohdittaviksi. Haastattelujen onnistumiseksi suositellaankin, että tiedonantajat saisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai vähintään haastattelun aiheeseen etukäteen. (mt., 85–86.)

Menetelmä valikoitui sen joustavuuden vuoksi, sillä se mahdollistaa vuorovaikutuksen vapauden haastateltavan ja haastattelijan välillä. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa kysymysten järjestyksen vaihtamisen, kysymysten sisällön avaamista ja selittämistä tarvittaessa, tarkentavat kysymykset sekä haastateltavan havainnoinnin haastattelutilanteessa. (mt., 85–86.)

Haastatteluihin valikoitui pintakäsittelyalan tutortoiminnassa aktiivisesti mukana olevia opettajia ja tutoropiskelijoita yhteensä neljä. Haastateltavat valikoituivat asiaan vihkiytyneisyytensä perusteella. Kaikki haastateltavat ovat olleet mukana toiminnassa ja sen kehittämisessä kuluneet kaksi vuotta. Katsoin tärkeämmäksi haastateltavien tietämyksen ja motivaation toiminnan kehittämiseksi, kuin haastateltavien määrän. Pintakäsittelyalalla ei ole vielä kovin montaa aktiivista tutoropiskelijää. Haastattelut toteutettiin lokakuussa 2023.

Haastateltavat olivat iältään 16–17-vuotiaita tai yli 18-vuotiaita ja osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Haastateltavat kontaktoitiin henkilökohtaisesti. Ennen haastatteluihin suostumista haastateltavat saivat tiedotteen (liite 1) tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Alaikäiset opiskelijat voivat osallistua oppilaitoksessa tutkimukseen omalla suostumuksellaan. Tiedotteen lisäksi haastateltavat saivat tutkittavan suostumus -lomakkeen (liite 2), selosteen käsittelytoimista (liite 3) ja haastattelukysymykset (liite 4) nähtäväkseen ennen haastatteluun suostumista.

Haastattelut toteutettiin työpäivän aikana haastateltavien kanssa ennalta sovittuina ajankohtina. Haastatteluille oli varattu aikaa 30 minuuttia/haastattelu. Kaikki haastattelut ehdittiin käymään rauhassa ja kiireettömästi alle 30 minuuttiin. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja haastattelijan ja haastateltavien välillä oli hyvä luottamussuhde jo ennestään. Haastattelut nauhoitettiin puhelimen äänitys toiminnolla ja haastateltavat informoitiin nauhoituksesta. Haastatteluissa ei ilmennyt tarvetta haastattelurungosta poikkeaville lisäkysymyksille, joitain kysymyksiä täytyi tarkentaa kysyttävälle muotoilemalla niitä hieman toisella tavalla. Haastatteluista nousi edellä mainitusta huolimatta esiin kehittämistyöni kannalta olennaisia uusia teemoja.

Sovin opinnäytetyön tekemisestä esihenkilöni kanssa ja erillistä tutkimuslupaa ei tarvittu organisaation puolesta. Tutkittaville tein tutkittavan informointi (liite 1) ja tutkittavan suostumus lomakkeen (liite 2) sekä selosteen henkilötietojen käsittelyyn (liite 3). Kävimme lomakkeet huolellisesti läpi haastateltavien kanssa ennen haastatteluja.

Kun haastattelut oli tehty, purin puhelimella nauhoitetut haastattelut tekstiksi, eli litteroin aineiston. Käytin litteroinnissa apuna Wordin sanelutoimintoa ja tämän jälkeen viimeistelin tekstin käsin. Tuotoksen selkeyttämiseksi jätin pois puhekieliset täytesanat, kuten ”niinku” ja ”sillee” ja litteroinnista myös häivytettiin osin murteita ja kielellisten haasteiden elementtejä suojellakseni haastateltavien anonymiteettia. Litteroinnin tarkkuustaso oli sanatarkka.

4.3 Aineiston analyysi

Teemahaastattelun analysointitapana käytin teemoittelua. Tässä työssä aineisto analyysi perustui aineistolähtöisyyteen. Aineistolähtöisessä analyysissä tarkoituksena on luoda tutkimusaineistoista teorettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.) Aineistolähtöinen analyysi alkaa aineistoin avoimella ja teoriasta vapaalla lukemisella useamman kerran (Kananen 2015, 88).

Lukemisen jälkeen aineisto luokitellaan asiasisältöihin (segmentointi) ja tiivistetään sisältöjä vastaavilla ilmaisuilla. Tämä tapahtuu niin, että tutkija lukee lauseen kerrallaan ja miettii mitä tämä tarkoittaa ja miten sisällön voisi tiivistää yhdellä sanalla, tavoitteenaan saada esiin viestin ydin. Aineisto koodataan, eli luokitellaan samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien mukaan omiksi luokikseen. (Puusa 2021, 152.) Tässä työssä luokittelu tapahtui samankaltaisuuksien mukaan. Luokittelun ja teemoittelun ero on se, että luokittelussa pyritään etsimään ja ”laskemaan” luokkia kvantitatiivisen tutkimuksen tapaan, kun taas teemoittelussa painottuu se mitä jokainen haastateltu on sanonut koskien kutakin teemaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105.)

Kerättyä tietoa ja aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti ja haastattelut anonymisoitiin. Haastateltavista käytettiin nimikkeitä H1-H4, eikä heidän henkilöllisyytensä ole erotettavissa nauhoitteelta tai litteroinneista. Aineisto analysoitiin ja tulokset raportoitiin ryhmätasolla niin, ettei yksittäistä henkilöä voida tunnistaa tutkimustuloksista. Lisäksi luotettavuutta on pyritty vahvistamaan opinnäytetyön aineistojen ja tulkintojen tarkalla dokumentaatiolla. Dokumentaatio on edellytys ratkaisun ja tulosten jäljittämiseen. (Kananen 2015, 113.)

Aloitin opinnäytetyön analyysin etsimällä aineistosta tutortoimintaa kuvaavia ilmauksia. Teemat, joita tietopohjasta nousi, olivat motivaatio, vertaisohjaus ja osallisuus. Lopulliset teemat, joita aineistosta analysoitiin, olivat tutoreiden tehtävät, vertaisuus ohjaamisessa, motivaatio, hakeutuminen, ajankohta ja kehityskohdat.

Teemoihin liittyvät ilmaiset eli suorat sitaatit pelkistettiin yksinkertaisimmiksi ilmaisuiksi, joista koottiin pelkistettyjä ilmaisia yhdistävät alaluokat. Alaluokkia muodostui 11. Alaluokat yhdistettiin edelleen kuudeksi yläluokaksi, jonka jälkeen yläluokat yhdistettiin kolmeksi pääluokaksi, joista muodostui yhdistävä luokka. Seuraavassa esimerkkikuvassa havainnollistan teemoittelun toteutusta ensimmäisen pääluokan osalta.

ILMAISU	PELKISTETTY ILMAISU	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
uudet oppilaat, niiden auttamista, niille näyttämistä miten ja miten, eikun miten asiat toimii ja menee. Just tääl esim maalarialal.	Uusien opiskelijoiden haltuun otto	Perehdytys kouluun tai työpaikalle tuloon			
otat niin kun uudet oppilaat haltuun, kerrot niille kaikki tarpeelliset ja tarpeettomat jopa ja edesautat heidän helpottamista kouluun tai työpaikalle tuloon.	Kaiken tarpeellisen ja tarpeettoman kertominen Kouluun tai työpaikalle tulon helpottaminen				
No me jaetaan kaapit niille pukkaris, täällä, sitten työvälineet,	Kaappien jako pukuhuoneissa ja työsalissa Työvälineiden jako	Kaappien, työvälineiden- ja vaatteiden jakaminen			
No työvälineiden jako ykkösille, katsovat työvälineet, pukukaapit, työvaatteet, kaikki nää tutustuminen tähän tiloihin, vois käydä kattoo mis on mitäki.	Työvälineiden jako Pukukaappien ja työvaatteiden jako Tiloihin tutustuminen				
niin sit me oltiin siellä luokassa ja me sanottiin et mitä tää on ja mitä tällä tehdään ja jälleen	Työvälineiden esittely	Yleisten tilojen ja oman ammattialan tilojen esittelemine ja tutustuminen	Tutoreiden tehtäviä pintakäsittelyalalla		
no näytetään koulun paikkoja ja työsalin paikkoja	Oppilaitoksen yleisten ja oman ammattialan työtöiden esittely				
no sit me esiteltiin niille kouluu ja mis on pukkarit, mis on vessat, missä mitä meil tässä työsaleissa on, missä on kakkos sali ja sillee, tai sellast	Oppilaitoksen yleisten ja oman ammattialan työtöiden esittely	Ohjaaminen työsalissa			
Mut sit, no, alussa me oltiin nois kopois niitten kaa, näytettiin miten poistaa tapettii ja millä ja, ja just sellaista että missä on mitä	Kopeissa oleminen uusien kanssa Tapetin poiston näyttäminen Mistä mikäkin löytyy	Koneiden peruskäyttö		TUTORTOIMINNAN MERKITYS PINTAKÄSITTELYALALLA	TUTOR-TOIMINTA PINTAKÄSITTELYALALLA
meille kuuluu periaatteessa samat jutut ku opettajille, nii emmä tiä..	Opettajana olemista				
no perus käytäntö, esimerkiksi vaikka koneiden, no hiomakoneista ties mihin koneisiin, niin niitten peruskäyttö	Alan peruskäytännöt Työkoneiden käytön opastaminen	Perehdyttäminen			
Lähinnä tietenkin kaikki toiminta mitä me täällä tehdään täällä työsalissa, mitä löytyy mistäkin, mitä työvälineitä on tuolla uusien oppilaitten auttamista ja sellasta	Työsalissa toimiminen Mitä löytyy mistäkin Auttamista				
Auttaa, ohjaa, neuvoo, luo hyvää henkee	Auttamista, ohjaamista, neuvomista, yhteisöllisyyden luomista	Apuna olemista Osallisuuden tukemista	Vertaisuus ohjaamisessa		
ikäänkun apuna	Apuna olemista				
selitetään vaikka että miten niin kun opinnot toimii että siis ihan teoriasta käytäntöön et mitä kaikkea ne sisältää et mihin kannattaa varautua.	Opintojen sisällön ymmärtämisessä auttaminen	vertaisen tiedot opiskelusta			
Opettajalle se alkaa olla jo niin itestään selvyyys et monesti unohtuu monta semmoista pientä asiaa mikä onkin oppilaalle tosi tärkeä tietää	Opettajalle monet asiat itsestään selviä	Vertaisnäkökulman antamista			
oppilaat ohjeistaa vähän toisella tavalla eikkä käyttävät sitä omaa näkökulmaa siinä tutortoiminnassa.	Oppilaat ohjeistavat toisella tavalla Tutorin näkökulma	Ohjaaminen			
Kertoo kaikesta ja sitten ainakin alussa olla ihan siinä työohjaajan apuna ja opettajan apuna, että olisi heti keneltä kysyy kun tulee kysymistä.	Kaikesta kertominen Ohjaajan ja opettajan apuna oleminen Mahdollisuus kysyä heti Opiskelijoiden sitoutuminen	Vertaisena toimiminen Uusien sitoutuminen			
On vähän niinku isosiskona kautta veljenä	Vertaisena toimiminen				
ja niillä on paljon helpompi kysyä kun on vertainen keneltä kysyä	Vertaiselta helpompi kysyä	Yhteisöllisyys			
ja yhteisöllisesti toimii muiden oppilaiden kera.	Yhteisöllisesti toimiminen	Tutustuminen			
ja tota, tutustumista. Sosialisoitumista.		Sosialisoituminen			

Kuva 3. Teemoittelu taulukko ensimmäisen pääluokan osalta.

Opinnäytetyölle asetettu tavoite eli miten kehittää pintakäsittelyalan tutortoimintaa nousi esiin haastatteluiden aineistosta, ja sitä vastaavat teemat olivat löydettävissä haastatteluista. Haastatteluiden perusteella muodostettiin kolme pääluokkaa 1) tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla, 2) motivaatio ja sitouttaminen ja 3) toiminnan kehittäminen. Näitä pääluokkia yhdistää yksi yhdistävä luokka pintakäsittelyalan tutortoiminta.

Ensimmäinen pääluokka oli tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla. Pääluokkaan teemoittelin kaikki asiat, jotka käsittelevät tutortoiminnan vaikutuksia ja käytännön merkityksiä pintakäsittelyalalla eli kuinka uudet opiskelijat hyötyvät pintakäsittelyalan tutortoiminnasta. Tähän pääluokkaan löytyi eniten analysoitavaa. Pääluokka jakaantui kahteen yläluokkaan: tutoreiden tehtävät pintakäsittelyalalla ja vertaisuus ohjaamisessa. Tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalla jakautui puolestaan kuuteen alaluokkaan, jotka olivat perehdyttäminen kouluun tai työpaikalle tuloon, kaappien, työvälineiden- ja vaatteiden jakaminen, oppilaitoksen yleisten -ja oman alan ammattitilojen esittely, ohjaaminen työsalissa, koneiden peruskäyttö, perehdyttäminen työsalin käytänteisiin.

Toinen yläluokka vertaisuus ohjaamisessa jakautui kymmeneen alaluokkaan: apuna oleminen, osallisuuden tukeminen, vertaisen tiedot opiskelusta, vertaisnäkökulman antaminen, ohjaaminen, vertaisena toimiminen, uusien sitouttaminen, yhteisöllisyys, tutustuminen, sosialisoituminen.

Tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla piti sisällään paljon käytännönläheistä työskentelyä, tukemista ja ohjausta ja perehdyttämistä uusien opiskelijoiden kanssa. Vastauksista nousee esiin, kuinka merkittävässä roolissa pintakäsittelyalan tutorit ovat opintojen alkuvaiheessa. Käytännön opastuksen lisäksi tutorit nähtiin tärkeässä roolissa vertaisohjaamisen kautta. Tutoreiden koetaan olevan uusille opiskelijoille matalan kynnyksen apu, ikään kuin isosisko tai isovelji, jolta on helpompi lähestyä ja pyytää neuvoja kuin vastuuopettajalta. Vastauksissa nousi esiin myös se, että tutoreiden nähdään antavan oppimiskokemuksia uusille opiskelijoille vertaisohjauksen keinoin ja tutorit pystyvät näin tarjoamaan sellaista näkökulmaa, jota opetushenkilökunnalta ei välttämättä löydy.

Toinen pääluokka oli motivaatio ja sitouttaminen jonka yläluokka motivaatio jakaantuu seitsemään alaluokkaan: opettajien auttaminen, auttamisen halu, hyvä mieli, opintopisteet, merkintä CV:een ja positiivinen vaikutus työnhakuun, yksi valinnainen pois, Varian huppari.

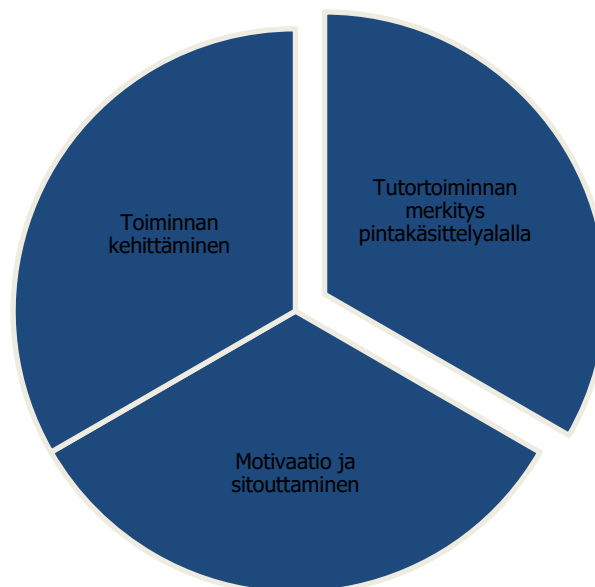
Tutoreiden motivaatioksi osallistua tutortoimintaan nousi esiin auttamisen halu ja ilo sekä hyvä mieli ensimmäisinä ajatuksina. Myös tutortoiminnasta hyötyminen saatuina opintopisteinä ja muiden valinnaisten poisjääminen motivoi. Tutortoimintaan osallistumisen vaikutus positiivisesti tulevaisuudessa työn hakuun tunnistettiin myös. Yhtenä motivoivana tekijänä nähtiin tutoreiden saamat varia hupparit.

Kolmas pääluokka oli toiminnan kehittäminen. Tähän muodostui yläluokiksi hakeutuminen, ja ajankohta sekä kehityskohdat. Yläluokkaan hakeutuminen ja ajankohta muodostui alaluokkia neljä: vastuuopettaja, opiskelijakoordinaattori, aktiivitoiminnan henkilö ja tutorkoulutus, riittävän osaamisen karttuminen.

Yläluokka kehityskohdat pitää sisällään kahdeksan alaluokkaa: opiskelija statuksen huomioiminen, sovitussa pysyminen, jatkuva tuki, suunnitelmallisuus, selkeä ohjeistus, loppupalaute, yhteisöllinen muistiinpanoalusta ja yhteistä toimintaa.

Näistä näkökulmista muodostui tämän kehittävän opinnäytetyön tuotos, joilla voidaan tukea ja vahvistaa haastatteluista esiin nousseita kehittämiskohteita.

Kaavio 1. Kolme pääluokkaa: tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla, motivaatio ja sitouttaminen sekä toiminnan kehittäminen.

5 TULOKSET

5.1 Tutortoiminnan merkitys pintakäsittelyalalla

Tutortoiminnan merkityksestä pintakäsittelyalalla nousi monia toimintamuotoja ja vaikutuksia oppilasyhteisöön. Aineisto antaa selkeän kuvan tutortoiminnan merkityksestä ja tutoreiden läsnäolon merkityksestä uusien opiskelijoiden opintojen alkuvaiheen tukemisessa. Opintojen alkuvaiheessa vertaisohjaajuus on luonteeltaan orientoivaa ja opiskelujen perusasioihin keskittyvää (Kallinen, Kerbs & Nurmi 2006, 31). Pintakäsittelyalalla tutorit toimivat vertaisohjaajien tavoin auttaen ja tukien matalalla kynnyksellä. He tukevat uusien opiskelijoiden tutustumista toisiinsa ja muihin alan opiskelijoihin ja antavat arvokasta vertaisnäkökulmaa opinnoista ja kaikista sellaisista opintoihin liittyvistä asioista, joita alan opetushenkilöstö ei välttämättä osaa edes ajatella opiskelijoille tärkeäksi.

”Tutorina toimiminen tarkoittaa uusien oppilaitten auttamista ja sellasta, miten sen selittäis (naurua), vaikea kysymys se on kyllä, mutta muitten, uusien opiskelijoiden auttamista se on, mun mielestä ainaki on.” -H2.

”Mun mielest se tarkoittaa sitä, että on ikäänkun apuna ja yhteisöllisesti toimii muiden oppilaiden kera. Auttaa, ohjaa, neuvoo, luo hyvää henkeä, mitä siinä nyt on. On vähän niinku isosiskona kautta veljenä.” -H4

Pintakäsittelyalalla toiminnan keskeisenä tavoitteena nähdään toisten opiskelijoiden ja myös opettajien auttaminen. Tutorit ovat jo päässeet kokemaan syksyisen kiireen, kun yhteishaun kautta aloittaa kaksi uutta ykkösten ryhmää ja toisaalta heillä on vielä hyvin muistissa, miltä tuntui itse edellisenä syksynä aloittaa opinnot uudessa oppilaitoksessa ja millaista opintojen alkuvaiheet olivat. Se voi antaa samaistumispintaa ja motivaatiota muiden auttamiseen ja tukemiseen. Pintakäsittelyalalla on yhteisöllinen ilmapiiri ja opettajien ja opiskelijoiden välillä luottamussuhde, joka näkyy siinä, että opiskelijat haluavat myös auttaa opettajia siinä missä voivat.

”...ja toisaalt, en mä tiedä, se on jotenkin kivaa mun mielest, et pystyy auttaa tai sillee, opeilki helpompaa.” H1.

Tutortoiminta pintakäsittelyalalla on konkreettista tekemistä ja yhdessä olemista. Tutoreiden tehtäviin kuuluu auttaa opetushenkilökuntaa kaikessa työvälineiden -ja vaatteiden sekä kaappien jaosta aina ammattitöiden ohjaukseen työsalin simulaatiokopeissa.

”No työvälineiden jako ykkösille, katsovat työvälineet, pukukaapit, työvaatteet, kaikki nää tutustuminen tähän tiloihin, vois käydä kattoo mis on mitäki. Kertoo

kaikesta ja sitten ainakin alussa olla ihan siinä työnohjaajan apuna ja opettajan apuna, että olisi heti keneltä kysyy, kun tulee kysymistä.” -H4.

Tutoreiden apu on ollut todella keskeisessä roolissa juuri opintojen alussa, kun uudet opiskelijat eivät vielä tiedä mistä löytyy mitään ja miten toimitaan. Vertaisen rooli varsinkin alussa pyrkii toiminnallaan mm. edistämään ryhmän jäsenten keskinäistä yhteistyötä ja opiskelijoiden itseohjautuvuutta (Kallinen ym. 2006, 16). Apua ja tukea olisi saatava mahdollisimman pian, jottei tule liian pitkiä tylsistyttäviä taukoja työstä. Monille voi olla myös helpompaa kysyä apua aluksi vertaiselta, kuin opetushenkilökunnalta. Myös vertaisen tyyli neuvoa ja opastaa voi poiketa opettajasta tai työnohjaajasta positiivisella tavalla.

”Ihan sen takia koska oppilaat ohjeistaa vähän toisella tavalla elikkä käyttävät sitä omaa näkökulmaa siinä tutortoiminnassa. Opettajalle se alkaa olla jo niin itestään selvyys et monesti unohtuu monta semmoista pientä asiaa mikä onkin oppilaalle tosi tärkeä tietää.” -H3.

5.2 Motivaatio ja sitouttaminen

Pintakäsittelyalan tutortoimintaan motivoivina tekijöinä nähtiin muiden auttaminen ja auttamisesta saatu ilo ja hyvä mieli. Isona motivaation lähteenä tunnistettiin opintopisteiden saaminen ja niillä valinnaisen opinon korvaaminen. Tässä nousee hyvin esiin sekä sisäinen että ulkoinen motivaatio. Sisäinen motivaatio kumpuaa toiminnasta, johon osallistutaan ensisijaisesti itsensä vuoksi, motiivina ilo ja myönteiset kokemukset. Kun sisäinen motivaatio on suuri, sitoutuu ihminen toimintaan ihan eri tavalla. Ulkoinen motivaatio saa ihmisen toimimaan palkkioiden vuoksi, jotka tässä tapauksessa ovat opintopisteet ja vapautus yhdestä valinnaisesta oppinnosta. (Liukkonen & Jaakkola 2012, 48–67.)

”No siitä saa osaamispisteitä, mikä sit helpottaa ja siit saa pois yhen ton valinnaisen. Se muutenkin kivaa, jos voit olla ns. opettaja ja auttaa toisii ja näyttää miten hommat menee...” -H1.

Lisäksi tunnistettiin tutortoiminnassa mukana olemisen vaikutus tulevaisuuteen työelämässä. Tutortoiminnassa ansiokkaasti mukana oleminen voi näyttää hyvältä työhakemuksessa ja välittää työnantajalle kuvaa tietynlaisesta ihmisestä. Yleisesti tutorit tarvitsevat tehtävässä menestyäkseen mm. seuraavia piirteitä: hyvät sosiaaliset taidot, empaattisuus, kannustava ja positiivinen asenne, oma-aloitteisuus, helposti lähestyttävyyys, avuliaisuus, kärsivällisyys, erilaisten ihmisten tuntemus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 4.) Lisäksi tutoreilla on kokemusta muiden ohjaamisesta ja opastamisesta ja tämä on hyödyllinen taito työelämässä

myös työnantajan näkökulmasta. Tutorina toiminut henkilö voi olla hyvä perehdyttämään uusia työntekijöitä. Vertaisohjaajan toiminnassa mukana oleminen on myös osa mukana olevan opiskelijan ammatillista kasvua. Tehtävään kouluttautuminen ja siinä toimiminen antavat lukuisia valmiuksia ja taitoja, jotka ovat suoraan hyödynnettävissä työelämässä. Tällaisia metataitoja on esimerkiksi esiintymis- ja ryhmätaidot, paineensietokyky ja oman työn suunnittelu sekä ajankäytön hallinta. Koulutuksen tulisi tukea näiden taitojen kehittymistä. Toiminnan hyödyllisyyttä tulevaisuuden työuran kannalta on kannattavaa korostaa toiminnan mielekkyyden ja houkuttelevuuden lisäämiseksi. (Kallinen ym. 2006, 53.)

”No varmaan kertoo, että mitä kaikkea kivaa voi siinä seurauksena saada, esimerkiksi vaikka opintopisteitä ja sitten näyttää hyvältä CV:ssä ja sitä voi nyt justiinsa mainostaa, että jos hakee töitä, niin sen yhteydessä.” -H2.

”No varmaan kaikkia oppilaita just kiinnostaa se että 3 osaamispistettä saa pois siitä ja saa varia hupparin (naurua).” -H1.

Yksi motivaation lähde, joka on puhututtanut tutoreiden keskuudessa, on Varian tutorhupparit, jotka aktiivisesti toiminnassa mukana olevat ovat saaneet. Koen, että hupparit ovat oikeasti aika tärkeä osa tutortoimintaa, sillä niillä tehdään näkyväksi tutoreiden läsnäolo. Myös muiden alojen opiskelijat saavat uskaltautua vetäisemään käytävällä hihasta tutoropiskelijaa. Viime vuosien aikana niitä ei ole ollut, vaan opiskelijat ovat saaneet samanlaisen hupparin kuin esimerkiksi opettajat saavat. Huppari on varustettu Varian logolla. Tutorhuppari näin ollen erottaisi tutorit muusta opetushenkilökunnasta ja toisi tutorit näkyviksi.

5.3 Toiminnan kehittäminen

Haastatteluissa ei tuotu suoraan opinnäytetyön tavoitetta eli miten kehittää pintakäsittelyalan tutortoimintaa haastateltaville, mutta aineistosta alkoi nousta kehityskohtia.

Tutoreille järjestettävän koulutuksen tai perehdytyksen päämääränä on antaa valmiudet ja tietotaito vertaisohjaukselle asetettujen tavoitteiden laadukkaaseen toteuttamiseen (Kallinen ym. 2006, 53).

Aineistossa mainittiin tutorkoulutus väylänä hakeutumiseen. Tämä olisi ideaalutilanne, jossa tutoropiskelija kävisi ensin koulutuksen ja sen jälkeen toimisi tutorina. Tutorkoulutusta ei ole tennistien toimipisteellä järjestetty viime vuosina, eikä tällä hetkellä ole luotettavaa tietoa koulutusten säännöllisestä järjestämisestä. Siksi on erittäin tärkeää, että pintakäsittelyalan tutorit saavat koulutuksen tämän opinnäytetyön tuotoksena syntyvän digitaalisen perehdytysmateriaalin kautta.

”Tutor koulutus ainakin olisi ihan hyvä, jossa tulee aika selkeästi sitten heille tieto et mitä kaikkea siihen kuuluu ja mitä kaikkea on hyvä niin kun kenties vielä ite opiskella siinä, tai käydä jotain tiettyjä asioita läpi.” -H3.

Toimivaan koulutukseen on suunniteltava mitä ovat vertaisohjaajan tehtävät, mitä tietoja ja taitoja tarvitaan sekä miten toiminta pysyy laadukkaana. Koulutuksen tuloksia tulee myös seurata niin, että koulutusta voidaan kehittää entistä paremmaksi. Tutoreilta olisi tärkeää kerätä esimerkiksi kyselyn avulla palautetta hyödyistä ja puutteista koulutuksen kannalta. Laadukkaan vertaisohjauksen tärkein tukijalka on toiminnan järjestelmällinen seuraaminen. Palautteiden ja kokemusten avulla voidaan arvioida onnistumisen ja epäonnistumisen paikkoja ja kehittää niitä. Palautetta on tärkeää kerätä sekä vertaisohjausta saaneilta, vertaisohjaajilta ja muilta opinnon ohjauksen kentällä toimivilta. (Kallinen ym. 2006, 53.)

Kehittämisen paikkana nähtiin myös hakeutumiseen ja hakeutumisen ajankohtaan liittyvät asiat. Kysyttäessä kenen kautta tutortoimintaan olisi hyvä hakeutua, vastasivat kaikki haastateltavat joko vastuuopettajan tai opiskelijakoordinaattorin.

”...varmaan just vastuuopettajan kautta ja jonkinlainen aktiivitoimintaan kuuluva henkilö.” -H2.

”No se nyt vähän riippuu, että omalla alalla voin sanoa et tietenkin niinku meidän ammattiopettajien kautta, mut kaikilla muilla ammattiopettajat, tai aloilla, ammattiopettajat ei välttämättä ole tietoisia tutor toiminnasta. Mun mielestä se nyt, se vähän riippuu niist henkilöistä ketä siinä on niinku mukana, että ihan vois ajatella, että jopa koulun yhteisöpedagogin kautta tai sitten ammattiopettajan kautta.” -H4.

Vastuuopettajan kautta voi kyllä hakeutua opintoon. Vastuuopettajan kautta on luonnollista hakeutua tutoriksi, mutta on otettava huomioon, ettei kaikilla ole tietämystä opintojakson sisällöstä tai aikaa perehtyä siihen. Näin ollen voi jäädä monta hyvää halukasta tutoropiskelijaa saamatta, kun heille ei osata markkinoida opintoa oikealla tavalla. Lisäksi ehdotettiin hakeutumista opiskelijakoordinaattorin kautta, mutta kuten aiemmin luvussa 2.5 totesin, se ei kuulu opiskelijakoordinaattorin tehtäviin vaan opintojakson ohjaavalle opettajalle. Tässä muodostuukin haasteeksi se, että opettajia ei ole kaikilla toimipisteillä tai heitä ei ole tarpeeksi, toiminta on levällään ja systemaattista markkinointia ja koulutuksia ei järjestetä.

Pintakäsittelyalan tutoriksi katsottiin olevan hyvä hakeutua siinä kohdassa, kun omaa osaamista on jo hyvin ja koetaan, että pystytään auttamaan ja neuvomaan muita.

”No siis, varmaan siinä kohtaa, kun on hyvä, tai semmoinen fiilis että, että osaa, sellaisen hyvän määrän ja on valmiina auttamaan muita...” -H2.

”No ainakin puol vuotta pitäisi käydä eka kouluu. Mielellään lukuvuosi, mutta puoli vuottakin riittää, koska siinä käy jo aika selkeesti kaikki koulun toiminta ja kaikki tärkeät paikat, terveydenhoitajat, kaikki käy silloin läpi. Puoli vuottaki on ihan ok.” -H3.

Toiminnan kehittämiseen nousi aineistosta lisäksi seuraavia teemoja: tutoreiden opiskelija statuksen huomioiminen, ohjaajan ja opettajan jatkuva tuki, suunnitelmallisuus ja sovitussa pysyminen, selkeä ohjeistus tutoreille, loppupalaute, muistiinpano alusta ja tutoreille yhteistä kivaa toimintaa.

”Nii se oli silloin ko ei ollut vielä oppilaita, se oli se lukkarisuunnittelu esim. opettajil ja sit meil oli jo valmiiks, milloin mitä ja sitten tuli tosi paljon muutoksia vähäsen ajan sisällä. Se oli vähän sellasta.” -H1.

”Ehkä niinku aikaisempaa suunnitteluu, koska tosi paljon tulee extemporee, että jos vaikka tulee tieto, että on tulossa uusia oppilaita nyt vaikka 2 viikon päästä niin sitten tietää, että pystyy valmistautuu.” -H2.

”Ehdottomasti koko aika tukee ohjaajalta, ohjaajalta ja vastuopettajalta, et aina niinku tarvittaessa he voivat tukeutua ja kysyy, ei tarvi kaikki olla heti kartalla kaikessa, jos tuntuu vähänkin epävarmalta niin ei se poissulje sitä, etteikö sitä tutorointia vois muka jatkaa enää” -H3.

”Ja vois olla joskus vähän tämmöstä loppupalautetta sitten kun opiskelijat on tehnyt jonkun tutor toiminnan, kun se on aloitettu niin sitä vois vähän niinku ruveta kirjottamaan jonnekin muistiin, että nyt se on vielä vähän näin, että jokainen tekee sitä omalla tyylillään, mut sitten se helpottas sitten tulevien tutorointi juttujen kanssa.” -H3.

”No varmaan ihan reilun ohjeistuksen mitä pitää tehdä, siihen vois ihan hyvin kehittää jonkun paperi tietopaketin, mitkä on tutorin tehtävät, mitä ne voisi tehdä ja sit kun niiden kanssa kävis sen läpi, niin vois samalla niille kertoa että mitä siinä tapahtuu ja mitä mä toivon tai mitä muut toivoo, mitä heidän pitää tehdä.” -H4.

Nämä kehitysehdotukset otettiin huomioon tuotosta luodessa. Perehdytyksessä on kerrottu selkeästi tutoreille mitkä ovat heidän tehtäviään ja mitä heiltä odotetaan. Vastuopettajan ja työnohjaajan materiaaleissa on kerrottu mitkä ovat ko. työntekijöiden vastuut ja rooli toiminnan ohjaamisessa. Lisäksi on korostettu suunnitelmallisuuden tärkeyttä, sillä se luo selkeät raamit, joissa opiskelijan on helpompia toimia. Myös suunnittelu on tuotu näkyväksi, ja tutoreilla on oma suunnittelualusta. Toiminnan suunnittelu on yksi opintojakson keskeisistä osaamistavoitteista, joka tulee pystyä osoittamaan.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa työn luotettavuuden arvioinnissa sovelletaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteeristöä. Tällöin tarkastellaan sitä, onko kaikki tutkimuksen vaiheet tehty oikein. Kehittämistutkimuksessa, jollainen opinnäytetyöni oli, pyritään mahdollisimman hyvään lopputulokseen eli muutokseen. Tutkimuksen luotettavuutta mitattaessa voidaan mitata reliabiliteettia (tulosten pysyvyyttä) ja validiteettia (oikeiden asioiden tutkimista), mutta laadullisessa tutkimuksessa sisältö on melko erilainen kuin määrällisessä tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuustarkastelun pohjana on tutkimuksen, eli tässä tapauksessa opinnäytetyön, tekemisen prosessi ja sen riittävä dokumentointi yhdistettynä työn tekijän päätöksiin perusteluineen. (Kananen 2015, 111–112.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuusarvioinnissa voidaan käyttää mm. seuraavia kriteerejä: vahvistettavuus, arvioitavuus/dokumentaatio, tulkinnan ristiriidattomuus, luotettavuus (tutkitun kannalta) ja saturaatio eli kylläntyminen. Tässä työssä luotettavuutta on pyritty vahvistamaan hakemalla tietoa muista tietolähteistä, kuten aiemmista tutkimuksista ja löydetty näistä samankaltaisuuksia eli vahvistusta opinnäytetyön aineistolle. Vahvistettavuus tarkoittaa sitä, että joku vahvistaa aineiston ja tutkimustuloksien paikkansapitävyyden, eli sen ettei tutkija ole keksinyt aineistoa. Yksinkertaisin tapa saada vahvistus aineistolle on luetuttaa se ja tulkinta henkilöillä, joita se koskee ja jotka ovat olleet tietolähteinä. (Kananen 2015, 113.) Aineisto ja siitä muodostettu analyysi luetutettiin toiminnassa mukana oleville opettajille, joilta saatiin vahvistus tutkimuksen paikkansapitävyydelle.

Luotettavuutta voidaan mitata myös aineiston saturaatiolla eli kylläntymisellä. Kylläntymisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa aineisto alkaa toistaa itseään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 99). Tässä opinnäytetyössä haastateltavien määrä oli pieni, sillä alan tutortoiminnassa ei ole vielä paljoa henkilöitä aktiivisesti mukana. Kaikki tutorit eivät halunneet osallistua tutkimukseen. Tästä huolimatta aineiston kylläntyminen saavutettiin.

Tutkijan tulee laadullisessa tutkimuksessa aina pyrkiä varmistamaan tieto muista lähteistä. Teemahaastattelun lisäksi muita mahdollisia tietolähteistä ovat mm. kirjalliset dokumentit, kyselyt tai havainnointi ja tallenteet. Tutkimuksessa tehdyt ratkaisut tulee hyvien tieteellisten periaatteiden mukaan perustella. Alkuperäinen aineisto tulee säilyttää, jotta tulosten luotettavuus ja aineiston aitous voidaan tarvittaessa todentaa. (mt., 114–115.) Tässä opinnäytetyössä olen peilannut aineistosta nousevia teemoja muihin tutkimuksiin ja

kirjallisuuteen, jotka ovat tukeneet tutkimustuloksiani tutortoiminnan merkityksestä ja vaikutuksista opiskelijoihin.

5.5 Tutkimusetiikka

Opinnäytetyössä noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön eettisiä periaatteita Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeistuksen mukaan. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Käytännön noudattamisesta vastaa ensisijaisesti jokainen tutkija tai tutkimusryhmän jäsen itse. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11.)

Työskentelen työnohjaajan roolissa tutkimuksen kohteena olevalla pintakäsittelyalalla ja olen ollut mukana luomassa pintakäsittelyalan tutortoimintaa. Pysin tarkastelemaan opinnäytetyössäni aiheita objektiivisesti ja antamalla äänen muille toiminnassa mukana oleville henkilöille sekä kehittämään toimintaa heidän ajatuksien perusteella. Koko prosessin ajan olen tiedostanut oman roolini toiminnassa ja ottanut sen huomioon tietoisesti pyrkimällä siihen, ettei se ohjaile tutkimusta. Olen myös hyödyntänyt omaa asiantuntijuuttani tutortoiminnasta nuorisotyötä useita vuosia tehneenä ja alan korkeakouluopiskelijana peilaten sitä teoriapohjaan.

Opinnäytetyössä ei tutkittu Vantaan ammattiopisto Variaa organisaationa, jolloin tutkimuslupaa ei tarvittu. Opinnäytetyöstä ja sen tutkittavasta ja kehitettävästä kohteesta eli pintakäsittelyalasta informoitiin esihenkilöä.

Opinnäytetyön tekijä on vastuussa henkilötietojen käsittelystä ja tietoja säilytetään 29.2.2024 saakka, jonka jälkeen ne hävitetään. Haastateltavien henkilötietoja ei ollut tarpeen kerätä, sillä haastateltavat kontaktoitiin ja haastattelut sovittiin suullisesti kasvokkain. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen poistamaan henkilötiedot säilytysajan päätyttyä. Haastatteluiden nauhoitteet sekä litteroinnit tallennettiin oppilaitoksen (HUMAK) tietoturvalliseen ympäristöön (Google drive), jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla. Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennettiin oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihin hallinnoijalla.

Lisäksi luotettavuutta on pyritty vahvistamaan opinnäytetyön aineistojen ja tulkintojen tarkalla dokumentaatiolla. Dokumentaatio on edellytys ratkaisun ja tulosten jäljittämiseen.

Tutkimuksessa tehdyt ratkaisut tulee hyvien tieteellisten periaatteiden mukaan perustella. Alkuperäinen aineisto tulee säilyttää, jotta tulosten luotettavuus ja aineiston aitous voidaan tarvittaessa todentaa. (mt., 115.)

Tässä opinnäytetyössä on perusteltu kaikki menetelmät työn luonteella ja tarkoituksella. Tulososiossa viitataan aineistoon suorilla lainauksilla, pyrkimyksenäni vakuuttaa lukija aineiston oikeasta tulkinnasta ja luotettavuudesta tutkimuksessa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön haastattelututkimuksessa selvitettiin Vantaan ammattiopisto Varian pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana olevien opettajien sekä opiskelijoiden kokemuksia pintakäsittelyalan omasta tutortoiminnasta, jota alalla on pilotoitu vuodesta 2021. Haastatteluista nousi esille tutortoiminnan merkitys ja tärkeys pintakäsittelyalalle ja uusien opiskelijoiden opintojen alkuvaiheen tukemiselle. Haastatellut kokivat tutortoiminnan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaksi tekijäksi. Tutortoiminnalla katsottiin olevan vaikutusta uusien opiskelijoiden kiinnittymiseen oppilaitokseen ja opintoalaan vähentäen näin keskeytyksen riskiä.

Aiemmat tutkimukset tutortoiminnan merkityksestä ammattikouluissa tukevat haastatteluiden tulosta. Ågrenin (2014) tekemässä selvityksessä todettiin, että tutortoimintaa on valtaosassa oppilaitoksia ja merkitys oppilaitoksen hyvinvoinnin edistämisessä tunnustetaan hyvin. Tutortoimintaa ollaan valmiita kehittämään, mutta tämä vaatii oppilaitokselta panostusta toiminnan ylläpitämiseen, resurssit ja tarvittavan tuen, jotka turvataan johdonmukaisella suunnittelulla. Opiskelijoille toiminnan tulee olla vapaaehtoista ja toiminnan tulee hyödyttää opiskelijaa esimerkiksi opintopisteiden muodossa. Tutoriksi sopii parhaiten opiskelija, jolta löytyy toimintaan omaa kiinnostusta ja halua osallistua, sekä opiskelija, jonka omat opinnot ovat kunnossa. (Ågren 2014, 2.)

Pintakäsittelyalan tutortoiminta on muotoutunut oman näköisekseen toiminnaksi, josta hyötyvät kaikki osapuolet. Tämän opinnäytetyön tuloksien perusteella voidaan sanoa, että toimivia käytänteitä on jo paljon, mutta myös kehitettävää löytyy kaikilla osa-alueilla. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt perehdytys tulee antamaan kaivattua struktuuria niin opetushenkilökunnalle kuin tutoropiskelijoillekin.

6.1 Tutortoiminnan tilanne pintakäsittelyalalla tutkimuksen mukaan

Tutortoiminnan nykytila Vantaan ammattiopisto Variassa on ollut vuodesta 2020 hajanaista oppilaitostasolla. Joissain toimipisteissä toiminta on organisoitua ja toiminta pyörii hyvin oppilaitos muotoisessa tutortoiminnassa. Hiekkaharjun toimipisteellä on kuitenkin vielä haasteita saada toiminta suunnitelmallisesti pyörimään.

Koska pintakäsittelyalalla on todettu käytännössä tutortoiminnan merkitys uusien opiskelijoiden kiinnittymisessä ja sitoutumisessa oppilaitokseen ja opintoihin, on sitä järjestetty

pintakäsittelyalan opetushenkilöstön voimin, ilman erillisiä resursseja. Toiminta on kuitenkin ollut hyvin käytännönläheistä, mutta sirpaleista ja vailla selkeää struktuuria ja suunnitelmaa. Vastuupettajat ovat perehdyttäneet ja ohjanneet toimintaa muun työnsä ohessa, jolloin ymmärrettävästi toimintaan ei ole voitu panostaa niin hyvin kuin siihen olisi syytä panostaa.

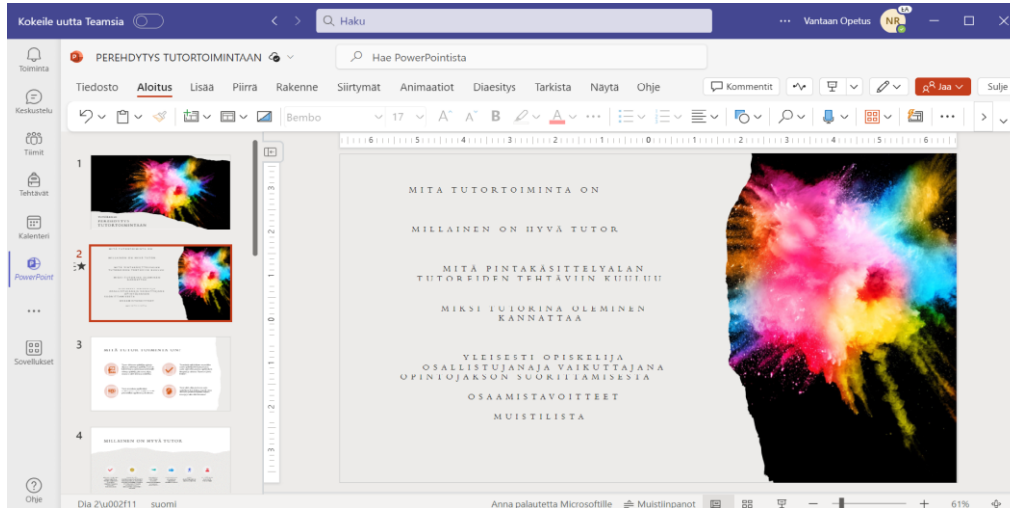
Teoriapohjasta ja haastatteluista nousi selkeitä ajatuksia, miten toimintaa voisi strukturoida ja kehittää. Näiden pohjalta lähdin toteuttamaan pintakäsittelyalalle omaa tutorperehdytystä nimenomaan pintakäsittelyalalla tutorina toimimiseen. Se ei tule korvaamaan oppilaitoksen järjestämää kattavaa tutorkoulutusta, vaan on olemassa tukemassa tutoropiskelijoita, jos koulutusta ei ole saatavilla silloin kun tutorit sitä tarvitsevat. Vaikka opiskelijat kävisivätkin oppilaitoksen tutorkoulutuksen, tullaan pintakäsittelyalan tutoreiden omaa perehdytystä silti käyttämään sen rinnalla. Näin tutor opiskelijat saavat kattavan perehdytyksen siihen, mitä käytännössä ovat tekemässä.

6.2 Tuotoksen kuvaus

Teoriapohjasta välittyi hyvä kuva siitä miten tärkeää vertaistutorointi on, sekä kuinka tärkeää suunnitelmallisuus ja strukturi toiminnassa on. Myös toiminnan arviointi ja säännöllisen palautteen kerääminen nousi esille. Aineistosta nousi hyvin esiin se, mihin tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän toivottiin tarttuvan: luoda selkeä, informatiivinen ja strukturoitu kokonaisuus tukemaan pintakäsittelyalan tutortoimintaa ja tukemaan uusien opiskelijoiden kiinnittymistä opintoihin ja vähentämään keskeytyksiä.

Näiden pohjalta lähdin toteuttamaan Teamsiin tutoreille omaa tiimiä. Tiimin sisälle rakentui kansiot tutoreille, joka piti sisällään tutoreiden perehdytys PowerPointin, jossa käytiin läpi tiiviisti mitä tutortoiminta on, millainen on hyvä tutor ja mitä pintakäsittelyalan tutor tekee käytännössä. Perehdytysmateriaalissa käydään läpi opintojakson osaamistavoitteet, jotka otetaan huomioon arvioinnissa. Osaamistavoitteet 3opintopisteen suorituksessa ovat suunnitella toimintaa, toimia yhteisössä ja arvioida toimintaa. Yhteisössä toimiminen ja toiminnan suunnitteleminen on rakennettu pintakäsittelyalan tutortoimintaan käytännön tekemisen ja Teamsiin luodun suunnittelualustan kautta. Itsearviointi tehdään opintojakson it'slearning alustalla.

Seuraavaksi esittelen pintakäsittelyalan tutor perehdytyksen materiaalit, jotka sijaitsevat pintakäsittelijöiden Teamsissa. Havainnollistan materiaaleja kuvakaappauksilla, jotka on otettu Teams alustalta.

Kuva 4. Tutorperehdytyksen sisällysluettelo.

Tutortoiminta on parhaimmillaan vertaisuuden hyödyntämistä ja jakamista tärkeässä siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle. Vertainen tukee uusien opiskelijoiden alkutaivalta opastamalla ja auttamalla sekä tutustuttamalla uudet opiskelijat jo olemassa olevaan opiskelijayhteisöön pintakäsittelyalalla. He toimivat jäänmurtajina uudessa ryhmässä.

Olen itsekin opiskellut Varian pintakäsittelyalalla maalariartesaaniksi 2007–2010. Muistan hyvin, kuinka jännittävää oli tulla ammattikouluun ja omaksua ihan uudenlainen opiskelijaidentiteetti. Muistan, kuinka jännittävältä tuntui olla kakkos- ja kolmosluokkalaisten kanssa, koska kaikki vuosiluokat tekivät silloin omia juttujaan vahvemmin kuin nykyisin. Vanhemmat ja uudet opiskelijat olivat ikään kuin omat porukkinsa. Tähän olemme pintakäsittelyalan tutoreiden avulla saaneet muutosta. Nyt uudet ykköset pääsevät paremmin mukaan myös vanhempien opiskelijoiden yhteisöön ja opiskelijat tutustuvat helpommin yli luokkarajojen.

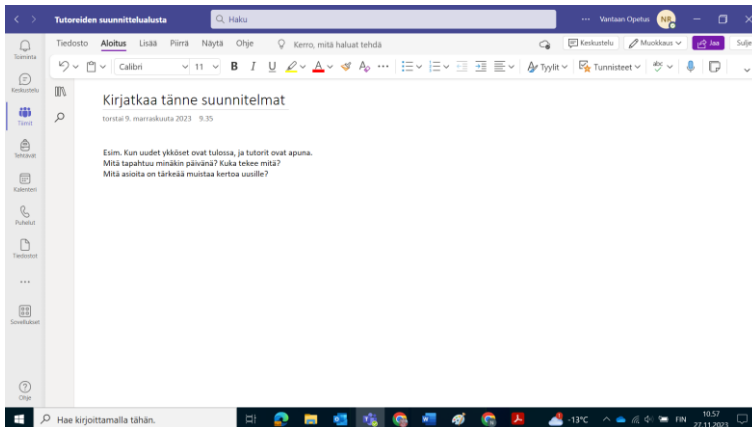
Perehdytyksessä kuvataan, millainen on hyvä tutor. Tutoreilla on tiettyjä ominaisuuksia, jotka edesauttavat heidän menestymistään tehtävässään: tutorit ovat empaattisia, omaavat hyvät vuorovaikutustaidot, näyttävät esimerkkiä, kuinka oppilaitoksessa ja alalla toimitaan. He ovat kannustavia ja avuliaita sekä helposti lähestyttäviä.

Osaamistavoite yhteisössä toimiminen täytyy pintakäsittelijöillä konkreettisten tutor tehtävien kautta. Tutorit ovat mukana alussa opastamassa ja tutustuttamassa uudet opiskelijat oppilaitoksen keskeisiin tiloihin kuten ruokala, kahvila, pukuhuoneet, terveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit, teorialuokat ym. He opastavat oman ammattialan keskeiset työtilat ja mistä löytää mitään. Tutorit ovat mukana jakamassa työsalin työvälinekaappeja, työvälineitä ja työvaatteita. He ovat työnohjaajan ja vastuupettajan apukäsinä ja aivoina ensimmäisinä viikkoina työsalin simulaatiokopeissa, joissa aloitetaan heti ammatillisten töiden harjoittelu. Tutorit ovat mukana ryhmäyttämässä uusia opiskelijoita yhdessä vastuupettajan, työnohjaajan ja nuoristyöntekijöiden kanssa.

He opastavat yhteisten tutkinnon osien opetukseen liittyvien asioiden kanssa, kuten mistä päin oppilaitosta löytyy minkäkin aineen luokat. Tauoilla he ovat mukana rikkomassa jätää ja keskustelemassa uusien opiskelijoiden kanssa ja edesauttavat heidän tutustumistaan toisiinsa. Tutorit välittävät arvokasta tietoa ryhmän sisäisestä dynamiikasta myös opetushenkilöstölle, jolloin pystytään tukemaan ryhmän keskistä toimintaa tai tarvittaessa puuttumaan ongelmatilanteisiin henkilökunnan tasolta.

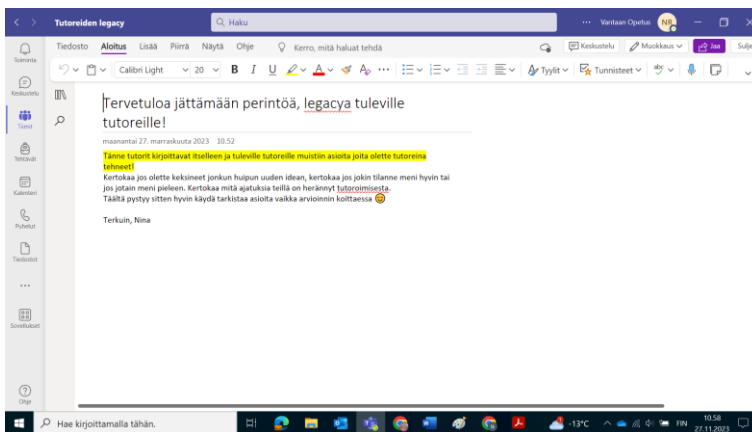
Tutorit itse saavat opintopisteitä ja arvokasta kokemusta ja tietoja ja taitoja työelämää varten. He saavat myös iloa ja hyvää mieltä toisten ja opettajien auttamisesta. Tutorit myös oppivat itse paljon lisää ammattialastaan opastamalla muita ammattitöissä. Tutoreita arvostetaan todella paljon pintakäsittelyalalla ja he saavat paljon kiitosta opetushenkilökunnalta.

Kolmantena osaamistavoitteena on osata suunnitella toimintaa, ja tähän nojaten loin yhteisöllisen suunnittelualustan OneNoteen johon tutorit kirjaavat alustavia suunnitelmia siitä, mitä, missä ja milloin tehdään. Tällä alustalla he kirjaavat ensimmäisten viikkojen ohjelmaa päivätasolla: minä päivinä kierrätetään, jaetaan työvälineitä ja vaatteita, mitä tapahtuu kopeissa mikäkin päivä ja miten työt ja opiskelijat jaetaan. Tutorit oppivat näin työelämän kannalta arvokkaita itseohjautuvuuden ja suunnitelmallisuuden taitoja. Suunnitelmat tulevat auttamaan myös myöhemmin uusia tutoreita, jotka pääsevät näkemään miten toimintaa on aiemmin organisoitu. Suunnitelmallisuuden hallitseminen pystytään arvioimaan tälle alustalle vietyjen suunnitelmien perusteella.

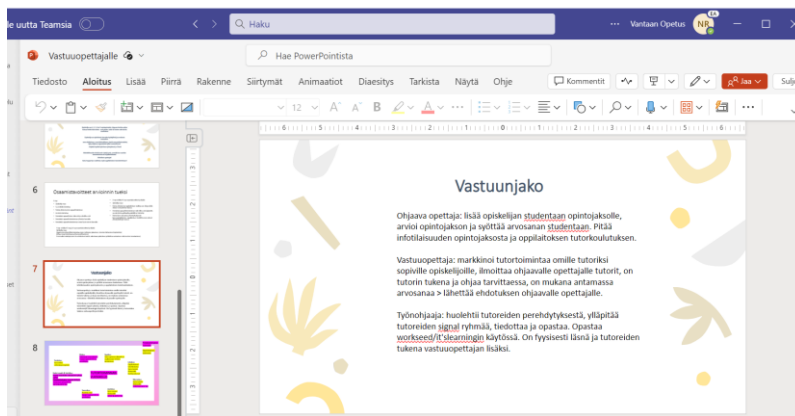
Kuva 5. OneNote suunnittelualusta.

Samalla yhteisöllisellä periaatteella loin myös tutoreiden muistiinpano alustan OneNoteen, johon tutorit saavat kirjata kaikki loistavat kehitysideansa ja ihan yleisestikin mitä kaikkea he ovat tehneet. Tämä jää tuleville uusille tutoreille nähtäväksi, josta he voivat ottaa ideoita ja luoda käsityksen mitä kaikkea pintakäsittelyalan tutortoiminta voi pitää sisällään.

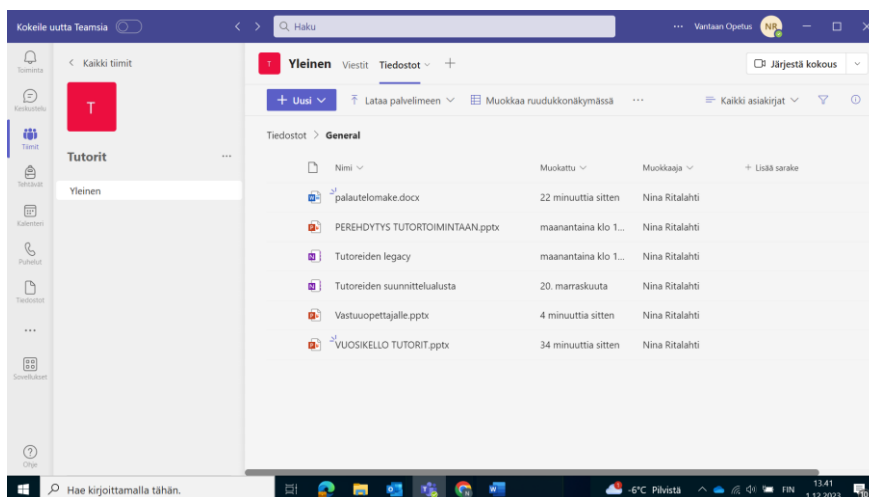
Kuva 6. OneNote tutoreiden legacy.

Lisäksi tiimin sisällä on erillinen Powerpoint, joka on suunnattu vastuuolettajille ja työnohjaajille. Siellä käyn tiiviisti läpi opintojakson osaamistavoitteet 3, 6 ja 9 osaamispisteen suoritusten mukaan, arviointiin liittyvät asiat ja kunkin vastuualueet. Kerron opintojakson alustasta it'slearningista ja suoritusten kirjaamisesta. Kokosin myös vastuuolettajan muistilistan siitä, mitä kaikkea kannattaa ottaa huomioon tutoropiskelijoiden valinnassa, tutortoiminnan suunnittelussa esimerkiksi lukujärjestyksien näkökulmasta. Työnohjaajille on oma osio, jossa avataan tutortoiminnan kannalta keskeisiä käsitteitä vertaisohjaus, osallisuus ja motivaatio tiiviisti. Alla esimerkkikuva vastuuolettajille tarkoitettua materiaalista.

Kuva 7. Powerpoint dia vastuunjaosta.

Alla olevassa kuvassa kaikki alustalta löytyvät materiaalit listattuna.

Kuva 8. Tutor Teamsin kaikki materiaalit.

Erillisenä tiedostona on tutortoiminnan vuosikello, joka auttaa hahmottamaan missä kohdin vuotta esimerkiksi kannattaa alkaa rekrytoimaan tulevan syksyn tutoreita ja milloin olisi hyvä käydä tutorkoulutus, milloin voisi järjestää yhteisöllisiä tapahtumia jne. Viimeisenä vielä tulostettava palautelomake, jolla voidaan kerätä tietoa tutortoiminnan onnistumisista ja epäonnistumisista sekä tutoreilta, tutoroinnin kohteena olevilta opiskelijoilta, että opetushenkilökunnalta.

Kuva 9. Tutortoiminnan vuosikello.

6.3 Tilaaajan kommentit

Esittelin tuotoksen kollegoilleni tammikuussa 2024. Kävin läpi kaikki tiedostot, joita olin Teamsiin koostanut. Saamani palaute oli hyvää. Erityisesti pidettiin selkeästä struktuurista ja tiiviistä sisällöstä. Perehdytyksen oleminen sähköisessä ja myös itseopiskeltavassa muodossa koettiin omaa työtaakkaa helpottavaksi. Vastuunjako selkeytti kunkin työntekijän tehtäviä liittyen opiskelija osallistujana ja vaikuttajana opintojakson suoritukseen. Pohdintaa herätti se, onko tutorit myös tulevaisuudessa (jos en ole itse Variassa enää töissä) työnohjaajan vastuulla, eli tuleeko tehtävään soveltuva henkilö. Mielestäni kuitenkin perehdytysmateriaalin lukemalla tuleva työnohjaaja selviytyy varmasti tutoreiden perehdytyksestä ja ohjaamisesta. Tästä oltiin samaa mieltä. Kollegoiden mielestä oli kiva, että tutoreille suunnattu materiaali oli värikäs ja mielenkiintoa herättävä. Vitsiä heitettiin siitä, että miksi vastuupettajien materiaali ei ollut yhtä värikästä.

Tutoreille esittelin materiaalin samoin kuin vastuupettajille. Saatu palaute oli hyvää. Erityisesti pidettiin siitä, että materiaalin pystyisi myös kuuntelemaan. Tutoreiden mielestä materiaalissa oli käyty läpi hyödyllistä tietoa opintojakson suorittamisesta. Tutoreita ilahdutti perehdytyksen visuaalinen ilme. Tutoreita mietitytti, tuleeko alustan suunnittelu OneNotea käytettyä, jolloin muistutin heitä siitä, että osaamistavoitteet edellyttävät suunnittelutaidon osoittamista. Plussaa oli myös se, että Teamsia pystyy käyttämään hyvin puhelimella.

Prosessi kaikkienensa on antanut minulle lisää varmuutta siihen, ettei tällaiset isommatkaan työt ole loppujen lopuksi niin haastavia kuin aluksi voi tuntua. On ollut mielenkiintoista lukea tutortoimintaan liittyvää kirjallisuutta ja uskonkin että pintakäsittelyalan tutortoiminnan

kehittäminen ja hiominen jatkuu opinnäytetyön jälkeenkin aktiivisesti. Toivon, että opinnäytetyöni kautta myös oppilaitoksen johdon puolelle saataisiin näkyväksi oman alan tutortoiminnan merkitys ja sen potentiaali keskeytyksien vähentämisessä. Toivon myös, että muutkin alat lähtevät rohkeasti kehittämään itsensä näköistä tutortoimintaa. Pintakäsittelyalan tutortoiminnan malli on yksinkertainen, mutta toimiva.

6.4 Kehittämisideoita

Perehdytysmateriaalin lisäksi olisi tärkeää pohtia, kuka ottaa kopin pintakäsittelyalan tutoreiden ohjaamisesta ja perehdytyksestä. On tärkeää, että toimintaan on määrätty vastuuhenkilö, joka on tutoreiden tukena ja perillä tutoreita koskevista asioista. Vastuupettajilla ei ole toimintaan resursseja sillä resurssit ovat tutoropintoa ohjaavilla opettajilla (40 h/lukuvuosi) ja jotka tosiasiallisesti eivät ole mukana toiminnan arjessa. Voisi olla selkeää, että tutoreista vastaa esimerkiksi alan työnohjaaja.

Pintakäsittelyalla tämä ei tuota ongelmia, sillä toimin itse alan työnohjaajana ja minulla on pitkä kokemus nuorten kanssa työskentelystä. Yhteisöpedagogina ja nuorisotyön ammattilaisena on luonnollista, että otan kopin tutoreista ja heidän perehdytyksestään. En kuitenkaan välttämättä ole ikuisesti oppilaitoksessa töissä, jolloin onkin syytä miettiä, miten toiminta järjestyy tulevaisuudessa.

Työnohjaaja ei välttämättä ole nuorisotyön ammattilainen jokaisella alalla, tai ei tiedä miten tutortoiminta toimii ja mitä siihen voi sisältyä. Opinnäytetyössäni avatut käsitteet vertaisohjaus, osallisuus ja motivaatio liittyvät oleellisesti tutortoimintaan ja avaavat omalta osaltaan toiminnassa huomioitavia teoreettisia ytimiä, jonka vuoksi opinnäytetyöstäni on hyötyä työnohjaajille, joilla ei ole nuorisualan koulutusta. Luomastani materiaalista olisi tässä tapauksessa paljon hyötyä myös muilla aloilla tutoreiden perehdytykseen ja ohjaamiseen sekä vastuiden ja sisällön hahmottamiseen. Tutortoiminnan omalla alalla aloittamisen tekeminen mahdollisimman helpoksi voisi kannustaa muita aloja kehittämään omaa toimintaansa Varian eri toimipisteillä ja näin edesauttaa opiskelijoidensa kiinnittymistä opintoihin ja oppilaitokseen sekä vähentää keskeytyksiä.

Kehitysehdotuksena olisikin lähteä markkinoimaan pintakäsittelijöiden mallia ja haastaa muita aloja pohtimaan voisiko heilläkin järjestää tutortoimintaa. Nyt kun selkeä malli ja materiaali on luotu, markkinointi ja toimeen ryhtyminen voisi olla helpompaa. Jos muut alat eivät syystä tai

toisesta halua kehittää omaa tutortoimintaa, olisi tärkeää tulevaisuudessa pohtia kuinka oppilaitoksen yleistä tutortoimintaa voisi kehittää ja ulottaa myös eri aloille pitäen mielessä tutortoiminnan potentiaalin poissaolojen ja keskeyttämisten vähentäjänä.

7 LOPUKSI

Opinnäytetyönäni ensisijaisena tarkoituksena oli kehittää edelleen jo olemassa olevaa tutoroimintaa pintakäsittelyalalla vähentämään opintojen alkuvaiheen keskeytyksiä. Tarkoituksena oli luoda malli ja materiaali, jota hyödynnetään pintakäsittelyalalla ja jota muillakin aloilla voidaan heidän niin halutessaan soveltaa. Kaiken ytimessä oli lopulta se mihin tutoroiminnalla on pyritty jo pitkään; tukea opiskelijoita heille ominaisella tavalla; toisten opiskelijoiden kautta ja näin tehdä uuteen opinahjoon kiinnittymisestä hieman helpompi ja mukavampi kokemus. Jos tutoroiminnalla saadaan yksikin opiskelija olemaan keskeyttämättä, on vaikutus yhteiskunnalle suuri.

Opinnäytetyön aloittaminen ja työn saattaminen eteenpäin sujui rauhallisella ja vakaalla otteella. Tämä ei olisi ollut mahdollista, jos en olisi ottanut marraskuuta opintovapaaksi. Itse kirjoittaminen ei ole koskaan tuottanut minulle haasteita. Työni rajaus oli hyvin selkeä ja kosketti vain pintakäsittelyalaa, jolloin urakka ei tuntunut mahdottomalta. Nuorten kanssa vuosia työskennelleenä ja tutoroiminnassa mukana olleena aihepiiri oli tuttu ja lähellä omaa ydinsaamista. Opinnäytetyö oli ensimmäinen tekemäni, joten toki siihen liittyi epävarmuuksia, jotka hidastivat välillä etenemistä. Epävarmuudet liittyivät enemmänkin työn rakenteeseen ja jäsentelyyn.

Sain haastatteluista hyvää materiaalia ja näkökulmia tuotosta varten ja saavutin halutun lopputuloksen. Jälkeenpäin ajattelen kuitenkin, että olisiko hieman isompi haastateltavien joukko tuonut jotain lisäarvoa työlle. Olisiko esimerkiksi tutoroiminnan kohteena olleiden ykkösluokkalaisten näkemyksistä saanut vielä lisää näkökulmia ja työkaluja toiminnan kehittämiseen.

Ensimmäistä kertaa myös analysoin haastatteluaineistoa opinnäytetyötä tehdessäni. Mielestäni sain materiaalin analysoitua riittävän hyvin ja analysoinnista poimittua suoria kehitystoimia tuotokseen. Esimerkkinä yhteisöllinen suunnittelualusta ja muistiinpanoalusta, jotka loin Teamsiin. Analysointi oli hieman epävarmaa, sillä selkeää ja yksiselitteistä ohjetta ei erilaisten aineistojen vuoksi ole, vaan täytyi itse soveltaa ja tulkita.

Itse tuotos eli perehdytysmateriaali pintakäsittelyalan tutoroimintaan Teamsissa onnistui mielestäni erittäin hyvin. Perehdytyksen avulla vastuuopettaja, työnohjaaja ja opiskelija saa kaiken tarvitsemansa infon opintojakson suorittamisesta. Pidin materiaalin mahdollisimman tiiviissä muodossa, sillä opiskelijat eivät jaksakaan lukea pitkiä ja yksityiskohtaisia selvityksiä

ajatuksella. Lisäsin mahdollisuuden lukemisen sijasta kuunnella diojen tekstiä. Nauhoitin omalla äänelläni jokaisen dia-tekstin. Tällöin materiaalin läpikäymiseen on vaihtoehtoina lukea tai kuunnella se, ja jokainen voi valita itselleen sopivimman tavan sisäistää tietoa.

Oppilaitostasolla olisi hyvä tunnustaa tutortoiminnan keskeytyksiä ennaltaehkäisevät mahdollisuudet. Varian olisi hyvä panostaa tutortoiminnan kehittämiseen lisää ja ottaa myös ammattiohjeet kehittämistyöhön mukaan. Pohdittavaksi voisi ottaa sen, että olisiko mahdollista kehittää oppilaitosmuotoista tutortoimintaa sellaiseksi, että tutorit olisivat enemmän myös aloilla mukana. Ehkä jokin välimalli oppilaitosmuotoisen tutortoiminnan ja pintakäsittelyalan omien tutoreiden väliltä?

Tutortoiminnan merkitystä keskeytyksien ennaltaehkäisemisessä olisi hyvä markkinoida nykyistä laajemmin myös muille oppilaitoksille. Kaikilla ammatillisilla oppilaitoksilla on tutortoimintaa ainakin oppilaitostasoisesti. Ehkä olisi tärkeää pohtia, onko oppilaitostasoinen tutortoiminta, jossa edustetaan oppilaitosta tapahtumissa, kuitenkin se tutortoiminnan vaikuttavin muoto opiskelijoiden kannalta.

LÄHTEET

- FINLEX 531/2017/106§ Laki ammatillisesta koulutuksesta.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531> Viitattu 15.10.2023.
- Hievanen, Sauli, Olin, Kaisa & Räsänen, Minna 2008. Tutortoiminnan käsikirja. Ammattiin opiskelevat - Sakki 2008. Helsinki: Yliopistopaino, 5,7–8.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 20–26.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000 Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino. Toimittajat: Leena Penttinen, Elina Plihtari, Terhi Skaniakos & Leena Valkonen 2011. VERTAISUUS VOIMAVARANA OHJAUKSESSA.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47643/978-951-39-4497-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jauhola, Laura & Kortelainen, Jeremias 2018. Osallisena opinnoissa: Tutkimus oppijoiden osallisuuden vahvistamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2018:7, 7, 9–10, 13.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osallisena-opinnoissa.pdf> Viitattu 5.11.2023.
- Kallinen, Reima, Kerbs, Heidi & Nurmi, Jari 2006. Laadukas vertaisohjaus. HAMK julkaisuja 17/2006. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. 9–11, 16, 31, 53.
- Kananen, Jorma 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja 212. Toimittanut Teemu Makkonen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 11–15, 88.
- Kiilankoski, Tomi & Maunu, Antti 2018. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. Aikuiskasvatus, 38 (2), 112–129.
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88333/47500?acceptCookies=1> Viitattu 16.11.2023.
- Krogerus, Mikael & Tschäppeler, Roman 2012–2013. Päätösten kirja: 50 toimivinta ratkaisumallia. 1–3. painos. Jyväskylä: Atena, 88–89.
- Liukkonen, Jarmo & Jaakkola, Timo 2012. Urheilijan motivaatio. Teoksessa Matikka, L. & Roos-Salmi, M. (toim.) Urheilupsykologian perusteet. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 48–51.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021. Vertaissuhteet.
<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaisyminen/vertaissuhteet/> Viitattu 5.11.2023.
- Mäkelä, Suvi 2020. Kuinka voimme tukea opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä? Ammattiopisto Luovi. <https://luovi.fi/2020/09/opintoihin-kiinnittymisen-tukeminen/> Viitattu 28.11.2023.
- Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 95.

- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ 2019. Uutiset ja tiedotteet: Reformin tavoitteet eivät toteudu ammatillisen koulutuksen arjessa: Osaamispisteelle määriteltävä opetuksen määrä. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2019/reformin-tavoitteet-eivat-toteudu-ammattillisen-koulutuksen-arjessa-osaamispisteelle-maariteltava-opetuksen-maara/> Viitattu 1.11.2023.
- Opetushallitus 2018. Ammatillisen koulutuksen reformi. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2017/ammattillisen-koulutuksen-reformi-tehdään-se-yhdessä> Viitattu 1.11.2023.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Kielitutorointi. Opas tutoreiden kouluttamiseen ja toiminnan käynnistämiseen. Jyväskylä: Opetus- ja kulttuuriministeriö, 4. <https://www.koulutustakuu.fi/tukityokalut-lukioihin/wp-content/uploads/sites/20/2020/06/KIELITUTOROIMINTAOPAS-1.pdf> Viitattu 15.11.2023.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Tieto-osaava: Tietojohtamisen kehittäminen hanke 2022–2024. Miksi HOKS? Varför PUK? Hankkeen tuottama infovideo. <https://www.youtube.com/watch?v=8Sxh8IfVH-0> Viitattu 15.11.2023.
- Penttinen, Leena, Plihtari, Elina, Skaniakos, Terhi, Valkonen, Leena. Vertaisuus voimavarana opintopolulla: johdantoa kirjan teemoihin. Penttinen, L., Plihtari, E., Skaniakos, T. & Valkonen, L. (toim.) 2011. Vertaisuus voimavarana ohjauksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 5–6.
- Pihlaja, Kirsi & Snellman-Aittola, Marja 2015. Ryhmää rakentamassa: opas tutorointiaan. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto, 4.
- Puusa, Anu 2021. Näkökulmia laadullisen aineiston analyysiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus, 152.
- Rissanen, Päivi, & Puumalainen, Jouni 2016. Kokemuksen kautta osaamiseen: Vapaaehtoisuus, vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus. Kuntoutus, 39(1), 52–58. <https://journal.fi/kuntoutus/article/view/113399> Viitattu 7.11.2023.
- Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab, 36, 38.
- Sipilä, Maria 2011. Opiskelijatuutorin opas. 2. uudistettu painos. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja C. Opetusmateriaalit 1/2011. Oulu: Kalevaprint, 8. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54414/sipila%20C%201%202011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Skaniakos, Terhi & Penttinen, Leena & Lairio, Marjatta 2012. Vertaistuutorit ryhmäohjaajina korkeakouluissa. Teoksessa Päivi Atjonen (toim.) Oppiminen ajassa –kasvatus tulevaisuuteen. Joensuun vuoden 2011 kasvatustieteen päivien parhaat esitelmät artikkeleina. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura ry., 83–97.
- Soste 2018. Artikkelit: Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. <https://www.soste.fi/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/> Viitattu 31.10.2023.
- Suomen YK-liitto. Turvallinen tila. <https://www.ykliitto.fi/turvallinen-tila> Viitattu 12.2.2024.

Terveysverkko 2023. Motivaatio.

<https://www.terveysverkko.fi/tietopankki/terveysliikunta/motivaatio/> Viitattu 10.11.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. EU: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 83, 85–87, 105, 108.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje. 1.painos. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 11. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf Viitattu 20.11.2023.

Varia 2023a. Welcome to Vantaa Vocational College Varia!

<https://web.archive.org/web/20160624022006/http://varia.fi/fi/pikalinkit/briefly-in-english> Viitattu 31.10.2023.

Varia 2023b. PowerBi taulukko. Varia tiedolla johtaminen. Varian intranet. Ei julkaistu.

Varia 2023 c. Opiskelijoiden osallisuus. <https://varia.vantaa.fi/fi/opiskelijan-omat-sivut/opiskelijoiden-osallisuus>. Viitattu 19.10.2023.

Varia 2023d. Varian strategia 2022–2025. Varian intranet. Ei julkaistu. Viitattu 5.1.2023.

Varia 2023e. Vantaan ammattiopisto Varia. Yhteiset tutkinnonosat: Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Valinnaiset osa-alueet: toteutus- ja arviointisuunnitelma. <https://paatokset.vantaa.fi/ktwebscr/files/show?doctype=3&docid=2531663> Viitattu 31.10.2023.

Varia 2023f. Toimipisteet. <https://varia.vantaa.fi/fi/varian-yhteystiedot/varian-toimipisteet> Viitattu 2.2.2024.

Varia 2023g. Yrityspalvelukeskus Leija.

<https://varia.vantaa.fi/fi/palveluhakemisto/toimipiste/vantaan-ammattiopisto-varia-leija-yrityspalvelukeskus#tab-services> Viitattu 2.2.2024.

Ågren, Susanna 2014. Tutortoiminta hyvinvoivan oppimisympäristön rakentajana. Selvitys ammatillisen koulutuksen tutortoiminnasta ja tutortoiminnan suositukset. Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, Saku ry. 2, 4, 6–7.

<https://issuu.com/pivito/docs/tutortoiminnankartoitusv1> Viitattu 31.10.2023.

LIITTEET

LIITE 1

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittäminen

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittämistä. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska olette aktiivisesti ollut mukana Vantaan ammattiopisto Variassa tutortoiminnassa pintakäsittelyalalla. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Pehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta oikeuksiinne / kohteluunne oppilaitoksessa. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruuttatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa pintakäsittelyalan tutortoiminnassa aktiivisesti mukanaolevien kokemusten ja näkemyksiä tutortoiminnan kehittämisestä Varian pintakäsittelyalalla.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus toteutetaan Humanistisen ammattikorkeakoulun Humakin opinnäytetyönä yhteisöpedagogin koulutusohjelmaan. Työn tilaaja on Vantaan ammattiopisto VARIA ja tutkimuksen toteuttaa opinnäytetyön tekijä kokonaisuudessaan.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna. Aikaa haastattelun toteuttamiseen menee noin kaksi tuntia ennalta sovittuna ajankohtana. Tutkimus toteutetaan siten, että tutkija sopii haastateltavan kanssa henkilökohtaisen haastattelun ajan. Haastattelussa on läsnä tutkija ja haastateltava. Haastattelu tallennetaan litterointia ja analysointia varten. Haastattelumateriaali säilytetään tietoturvallisesti ja tuhotaan tutkimuksen päätyttyä, eikä siihen ole pääsyä muilla kuin opinnäytetyön tekijällä sekä mahdollisesti työn ohjaajalla. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule tutkimuksessa ilmi. Tietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkittavat eivät kuulu vakuutusturvan piiriin tutkimuksen puolesta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kyseessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksen päättäminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos haastateltava on jollain muotoa estynyt osallistumaan haastatteluun.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkimuksen suorittajalle tai opinnäytetyön ohjaajalle.

Yhteystiedot

Tutkimuksen suorittaja (opinnäytetyön tekijä)

Nimi: Nina Ritalahti

Puh.

Sähköposti: nina.ritalahti@humak.fi

Opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori

Nimi: Sirpa Ali-Melkkilä

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Puh.

Sähköposti: sirpa.ali-melkkila@humak.fi

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa noudatetaan voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä (EU:n yleinen tietosuoja-asetus, 679/2016 ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö).

Tutkimuksessa / opinnäytetyössä ei tarvita tietosuojaselostetta, mikäli tiedonkeruu suoritetaan täysin anonymisti:

Anonymisoidut tiedot

Anonymisointi tarkoittaa henkilötietojen käsittelyä niin, että henkilöä ei enää voida tunnistaa niistä. Tiedot voidaan esimerkiksi karkeistaa yleiselle tasolle (aggregoida) tai muuttaa tilastolliseen muotoon siten, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot ole enää tunnistettavassa muodossa. Tunnistamisen täytyy estyä peruuttamattomasti ja siten, että rekisterinpitäjä tai muu ulkopuolinen taho ei voi enää hallussaan olevilla tiedoilla muuttaa tietoja takaisin tunnistettaviksi.

Anonymisoinnissa on otettava huomioon kaikki kohtuudella toteutettavissa olevat keinot, joiden avulla tiedot voitaisiin muuttaa takaisin tunnistettaviksi. Rekisterinpitäjän on varauduttava myös siihen, että kerran tehty anonymisointi voi heiketä ajan ja teknisen kehityksen myötä.

Anonymisoinnin yhteydessä on huomioitava, että henkilö voi olla tunnistettavissa muutoinkin kuin nimen perusteella. Kerättävä aineisto voi sisältää henkilöstä yksityiskohtaista tietoa (esim. harvinainen sairaus) siten, että hän välillisesti tunnistettavissa.

Anonymisoituja tietoja ei enää katsota henkilötiedoiksi eikä niihin näin sovelleta tietosuojasäännöksiä.

Muussa tapauksessa tutkimuksen / opinnäytteen liitteeksi tulee tehdä tietosuojaseloste. Humak on toteuttanut valmiin, helposti täytettävän pohjan tätä varten. Selostetta tehdessä voi kääntyä Humakin tietosuojatoimiston puoleen security@humak.fi.

LIITE 2

Tutkimuksen nimi: Pintakäsittelyalan tutor toiminnan kehittäminen

Tutkimuksen toteuttaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK

Tutkija: Nina Ritalahti

Ohjaaja: Sirpa Ali-Melkkilä

Minua, tutkittavan nimi, on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kehittää Varian pintakäsittelyalan tutortoimintaa ja luoda sen pohjalta opas.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

LIITE 3

Seloste henkilötietojen käsittelytoimista

Yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 artiklat 13 ja 14

Vantaa, 1.10.2023

Yleistä

Tämä on opinnäytetyötä varten tehty seloste opinnäytetyön tekemiseen liittyvien henkilörekisteritietojen käsittelytoimista. Selosteen on tehnyt opinnäytetyön tekijä.

1. Opinnäytetyön tekijä ja rekisterinpitäjä

Opinnäytetyön tekijä: Nina Ritalahti
Opinnäytetyön ohjaaja: Sirpa Ali-Melkkilä

Opinnäytetyöhön liittyvien, henkilötietoja* sisältävien rekisterien rekisterinpitäjänä toimii opinnäytetyön tekijä, ellei tässä dokumentissa muuta mainita. Mikäli opinnäytetyössä käsitellään henkilötietoa, toimivat muut opinnäytetyön tekemiseen osallistuvat henkilöt henkilötiedon käsittelijöinä rekisterinpitäjän lukuun. Mikäli henkilötiedon käsittelyyn osallistuu ulkopuolinen taho, tulee rekisterinpitäjän huolehtia sen ohjeistuksesta henkilötiedon käsittelyssä.

* Henkilötietoja ovat kaikki sellaiset dokumentit, jotka sisältävät yksilön tunnistamiseen johtavia suoria tai epäsuoria tunnisteita. Tällaisia ovat mm. erilaiset lomakkeet, joissa on henkilön nimi. Myös haastattelun ääni- tai videotallenne ja sen aukikirjoitettu versio (litteraatti) yksilöi henkilön eli on henkilötieto. Epäsuorilla tunnisteilla tarkoitetaan sitä, että yksilön voi tunnistaa vaikkapa iän, sukupuolen, asuinpaikan, haastattelusisällön yksityiskohtien tai edellä mainittujen tekijöiden yhdistelyn perusteella. Lisätietoja henkilörekisteristä ja siitä, millaisissa tapauksissa se syntyy, löytyy osoitteesta www.tietosuoja.fi.

2. Yhteishankkeena tehtävän opinnäytetyön osapuolet ja vastuunjako

Tämä työ ei ole yhteishanke, eikä erillistä yhteisrekisterinpitäjyyttä tarvita.

3. Opinnäytetyön vastuullinen johtaja tai sitä vastaava ryhmä

Opinnäytetyöstä vastaa sen tekijä. Tilaaja antaa puitteet ja suunnan opinnäytetyölle. Opinnäytetyön ohjaaja ohjaa työtä ja tukee sen tekemistä omalta osaltaan siten, että työ täyttää opinnäytetyölle asetetut vaatimukset.

4. Oppilaitoksen tietosuojavastaavan yhteystiedot

security@humak.fi

5. Opinnäytetyön suorittajat

Opinnäytetyön suorittaa kokonaisuudessaan työn tekijä Nina Ritalahti.

Yhteishenkilö opinnäytetyöhön liittyvää rekisteriä koskevissa asioissa

Opinnäytetyöhön liittyvissä asioissa yhteyshenkilö on ensisijaisesti opinnäytetyön tekijä (Nina Ritalahti) ja hänen lisäksi tarvittaessa myös opinnäytetyön ohjaaja (Sirpa Ali-Melkkilä). Tietoturva- ja tietosuojasioissa voi ottaa yhteyttä Humakin tietosuojatoimiston osoitteeseen: security@humak.fi.

7. Opinnäytetyöhön liittyvän rekisterin nimi, luonne ja opinnäytetyöprosessin kesto

Opinnäytetyön nimi: Pintakäsittelyalan tutor toiminnan kehittäminen

Kertatutkimus Seurantatutkimus

Opinnäytetyön kestoaika
1.9.2023 29.2.2024

8. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tässä työssä käsitellään henkilötietoja, koska osa aineistosta kerätään haastatteluilla. Tutkimuksen kohteena on Vantaan ammattiopisto VARIA pintakäsittelyalan tutortoiminnan kehittäminen ja tällä hetkellä pintakäsittelyalan tutortoiminnassa mukana olevien haastattelut ovat olennainen osa tutkimuksen tietoperustaa.

Henkilötietoja käsitellään haastateltavien etsimisessä, haastatteluja tehtäessä, tallennettaessa, litteroidessa ja analysoidessa. Kaikki aineisto tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla. Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennetaan oppilaitoksen Wihi-järjestelmän, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihin hallinnoijalla.

Kaikki aineisto hävitetään työn valmistuttua, viimeistään 29.2.2024. Työn valmistuttua kaikki henkilötietoja sisältävä materiaali hävitetään.

9. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn peruste on EU:n yleisen tietosuojasetuksen artikla 6 tai artikla 9.

- rekisteröidyn suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen
- yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö
- tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
- yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus, tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi

10. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Haastatelluista kerätään nimi, haastattelutalenne, haastattelun litterointi sekä Tutkittavan suostumus -lomake.

11. Mistä lähteistä henkilötietoa kerätään

Henkilötietoja saadaan haastateltavien suostumuslomakkeista sekä haastatteluista.

12. Tietojen siirto tai luovuttaminen

Tietoja ei siirretä tai luovuteta mihinkään.

13. Automaatioitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä tai profilointia ei tehdä.

14. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Korkeakoulu vastaa omalta osaltaan tutkimuksen tekijälle tarjottujen välineiden ja ympäristöjen tietoturvasuorituksista. Opinnäytetyön tekijä käsittelee henkilötietoa yksityisyyden suojaa kunnioittaen.

Haastattelut tallennetaan oppilaitoksen tietoturvasuoritukseseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla sekä pyynnöstä teknisissä ongelmissa ympäristön ylläpitäjällä.

Haastattelut litteroidaan ja litteraatit tallennetaan oppilaitoksen tietoturvasuoritukseseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla sekä pyynnöstä teknisissä ongelmissa ympäristön ylläpitäjällä.

Henkilötietoja sisältävät kyselyn vastaukset tallennetaan oppilaitoksen tietoturvasuoritukseseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla sekä pyynnöstä teknisissä ongelmissa ympäristön ylläpitäjällä.

Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennetaan oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän, sen ohjaajan, toisen tarkastajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi pyynnöstä teknisissä ongelmissa Wihin ylläpitäjällä.

Muu, mikä

Muu, mikä

15. Henkilötietojen käsittely opinnäytetyöprosessin päättymisen jälkeen

Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot hävitetään 29.2.2024.

Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot arkistoidaan pysyvästi tutkimusarkistoon

Suostumuslomakkeet arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkistoon Wihisiin

Tutkimuslupa arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkistoon Wihisiin

16. Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista voidaan poiketa opinnäytetyössä seuraavin suojatoimin:

1. Henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan.
2. Tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä.
3. Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.
4. Jos tutkimuksessa käsitellään tietosuoja-asetuksen artiklan 9 kohdassa 1 (erityiset henkilötietoryhmät) ja artiklassa 10 (rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja, niin em. kohtien 1–3 noudattamisen lisäksi tulee tehdä tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi ja toimittaa se tietosuojavaltuutetun toimistoon 30 päivää ennen tutkimuksen aloittamista.

Seuraavista rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista poiketaan tässä tutkimuksessa:

- Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot (artikla 15).
- Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen (artikla 16).
- Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen (artikla 17). Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.
- Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen (artikla 18).
- Rekisteröidyn oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä (artikla 21).

Liite 4

Haastattelukysymykset

1. Mitä mielestäsi tutorina toimiminen tarkoittaa?
2. Miksi lähdit mukaan pintakäsittelyalan omaksi tutoriksi/tutortoimintaan?
3. Milloin ja miten (mitä kautta/ kenen kautta) opiskelijan olisi paras hakea tutoriksi?
4. Millä tavoin voisi saada muita opiskelijoita kiinnostumaan pintakäsittelyalan omana tutorina toimimiseen?
5. Millaisia (työ)tehtäviä pintakäsittelyalalla tutoroinnin olisi mielestäsi hyvä sisältää, tutorin näkökulmasta?
6. Millaista ohjausta tai tukea tarvitsisit työnohjaajalta ja/tai vastuopettajaltasi pintakäsittelyalan tutorina toimimiseen?